

**Відділ освіти Добропільської міської ради
Методичний кабінет
НВК «Гімназія – ЗОШ І-ІІІ ст. №1»**

Сучасний бібліотечний урок

Розробки уроків

Підготувала
Ляшенко Л.П.,
бібліотекар НВК №1

м. Добропілля
2015

Автор:

Ляшенко Л.П. - бібліотекар НВК «Гімназія – ЗОШ І-ІІІ ступенів №1» м. Добропілля

Рецензенти :

Василенко Т.А - методист ММК відділу освіти Добропільської міської ради

Сюрко І.В. - заступник директора з НВР, учитель російської мови та літератури, учитель вищої категорії

Збірку Ляшенко Л.П. розглянуто на педагогічній раді (протокол № 13 від 27.11.2015) та схвалено радою методичного кабінету (протокол № 5 від 23.12.2015 р.)

Ляшенко, Л.П. Сучасний бібліотечний урок: Розробки уроків. – Добропілля: НВК №1, 2015. - 120 с.

Шкільна бібліотека є незмінним партнером школи в навчальній і виховній роботі. Розробка уроків, практичних занять, які увійшли до збірки, допоможуть у формуванні інформаційної культури та урізноманітнять тематику виховних заходів, що будуть цікавими й корисними для учнів школи.

Рекомендовано для використання в роботі шкільних бібліотекарів і класних керівників.

Зміст

Розділ 1. Як навчити дітей працювати з книгою	
Бібліотечні уроки – «ключ» до бібліотеки	4
Бібліотечні уроки для учнів початкових класів	
Ознайомлення зі шкільною бібліотекою.....	7
Правила користування бібліотекою.....	10
Правила спілкування з книгою.....	13
Бібліотекар і читач.....	17
Твій друг — підручник.....	22
Робота з дитячою книгою.....	26
Основні елементи книжки.....	31
Науково-пізнавальна література для молодших школярів.....	36
Читач у бібліотеці.....	42
Розділ 2. Від учня до читача високої культури	
Навчання бути читачем: зміст, методи, форми бібліотечних уроків для учнів основної і старшої школи	48
Вибір книг у бібліотеці.....	52
Твої друзі словники.....	57
Структура книги, використання її довідкового апарату.....	62
Історія бібліотек. Перша бібліотека України.....	65
Книги та бібліотеки. Їх роль та значення в житті людини.....	72
Конкурс бібліотечних ерудитів «Уважні та начитані».....	81
Гігієна читання, реставрація книги.....	85
Книгодрукування в Україні.....	88
Бібліографія як джерело інформації та ключ до знань.....	95
Як підготувати записи прочитаної літератури.....	100
Книга і комп'ютер в інформаційному суспільстві: сучасне і минуле.....	109
Список літератури.....	117

Бібліотечні уроки – «ключ» до бібліотеки

Одне з найважливіших завдань сучасної загальноосвітньої школи – дати кожному учневі необхідний рівень наукових знань, залучити до багатств української та всесвітньої культури.

Активне, творче ставлення школярів до навчання, рівень їх знань у різних сферах науки, техніки, культури великою мірою залежить від розвитку пізнавальних інтересів, самостійності мислення, прагнення до самоосвіти. У процесі формування цих якостей важливу роль відіграє книжка. Але книжка вчить тільки тоді, коли учень уміє працювати з нею, вміє її читати.

Перед шкільною бібліотекою постає завдання оптимізації процесів, направлених на впорядкування програм розвитку культури учнів. Рівень інформаційної культури визначається вмінням формулювати свої потреби в інформації, умінням ефективно її шукати, оцінювати й використовувати. І тому шкільні бібліотекарі повинні допомогти читачам зорієнтуватися в інформаційному просторі, виховати активних користувачів інформацією.

Проблема формування інформаційних умінь знаходити, обробляти, запам'ятовувати та використовувати інформацію тісно пов'язана з одним із найважливіших завдань сучасної школи – навчити учня вчитися.

Допомогти бібліотекарю та вчителю залучити дитину з ранніх років до бібліотеки, навчити працювати з книгою, користуватися інформацією, тобто вручити своєрідний «ключ» до бібліотеки може систематичне проведення в школі уроків бібліотечно-бібліографічної знань (ББЗ).

Для проведення уроків ББЗ необхідно:

- на початку навчального року скласти графік проведення занять;
- включити уроки ББЗ у загальношкільний розклад уроків;
- доручити проведення занять фахівцю-бібліотекареві (або вчителям, але за умови методичної допомоги бібліотечних працівників).

Якщо бібліотечні уроки проводити систематично, дуже швидко можна досягти позитивних результатів, зокрема:

- збільшення кількості постійних читачів бібліотеки;
- зменшення кількості випадків псування бібліотечних книжок;
- підвищення інтересу школярів до читання;
- покращення якості знань учнів.

На жаль, спостереження засвідчують, що часто читачі погано орієнтуються в книжковому фонді бібліотеки, не звертаються до бібліотечно-бібліографічного апарату, відчують труднощі в користуванні каталогами, словниками, енциклопедіями. Це ще один аргумент на користь бібліотечних уроків.

Виховання інформаційної та бібліотечно-бібліографічної культури учнів є ключовим напрямом шкільної бібліотеки, структурного підрозділу загальноосвітнього навчального закладу, що відображено у Положенні про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу. Це на сьогодні єдиний нормативний документ, що регламентує технологію організації процесу формування інформаційної та бібліотечно-бібліографічної культури учнів бібліотекою.

Основними документами, що визначають навчально-виховний процес у школі, а саме: Державними стандартами початкової та базової і повної загальної середньої освіти, навчальними планами і програмами – передбачено формування в учнів бібліотечно-бібліографічних та інформаційних компетентностей.

Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти формування читацької компетентності учнів є серед завдань мовного і літературного компонентів освітньої галузі «Мови і літератури». Як зазначено в документі, «...метою літературного читання є формування читацької

компетентності учнів, яка є складовою комунікативної і пізнавальної компетентності, ознайомлення учнів з дитячою літературою як мистецтвом слова, підготовка їх до систематичного вивчення літератури в основній школі».

Мета бібліотечних занять у початковій школі полягає в тому, щоб ознайомити молодших школярів з бібліотекою, її книжковими фондами, принципами розміщення книжок на полицях у відкритому для доступу фонді та сформувати вміння користуватися довідково-пошуковим апаратом бібліотеки.

За чотири роки навчання діти першої вікової категорії повинні розвинути потребу в систематичному читанні, знати структуру книжки, уміти визначити її приблизний зміст при швидкому перегляді, вільно орієнтуватися в бібліотеці, вести самостійний пошук та відбір інформації для виконання навчально-пізнавальних завдань, використовуючи книжкові виставки, полиці відкритого доступу, уміти працювати з періодичними виданнями, довідковою літературою, Інтернетом.

Пропонуємо розробки уроків, які, сподіваємося, стануть вам у нагоді. Заняття апробовані, доступні та прості для дітей, побудовані у формі спілкування бібліотекаря та учнів. Кожне заняття супроводжується домашнім завданням, яке дитина може виконати, звертаючись до бібліотеки, тим самим закріплюючи знання, здобуті на уроках бібліотечно-бібліографічних знань.

Бібліотечні уроки для учнів початкових класів

Тема: Ознайомлення зі шкільною бібліотекою

Мета: ознайомити учнів зі шкільною бібліотекою; пояснити значення слів «бібліотека», «абонемент», «формуляр», відділи бібліотеки, тематичне різноманіття книг; розвивати вміння самостійно обирати книгу; виховувати інтерес до читання.

Обладнання: книжкова виставка «У світі казки чарівної», пам'ятка «Правила користування бібліотекою», формуляри читача.

Хід заняття

I. Організаційна частина.

Вправа «Ти мені подобаєшся, друже...»

(Учні стають у коло. Потрібно по черзі посміхнутися своєму сусідові справа, потиснути йому руку й сказати: «Ти мені подобаєшся, друже, тим, що...».)

II. Основний зміст заняття.

1. Вступне слово бібліотекаря.

Доброго дня, діти! Сьогодні наша перша зустріч у шкільній бібліотеці.

Що таке бібліотека?

Це домівка для книжок

Що ж, до неї недалеко:

Два квартали за ріжок.

(Г. Черінь)

Сьогодні у вас незвичайний урок. Проведу його я, завідувач шкільної бібліотеки.

2. Інтерактивна вправа «Мікрофон»

- Скажіть, будь ласка, що таке бібліотека?

(Бібліотека — приміщення, де зберігаються книги.)

Сьогодні ви дізнаєтесь багато нового і цікавого про бібліотеку, ознайомитесь з правилами користування бібліотекою.

3. Розповідь з елементами бесіди.

Бібліотека — слово грецьке. Складається воно з двох слів «biblion» — книга та «theke» — «сховище», тобто, слово «бібліотека» у дослівному перекладі означає «книгосховище».

Але книги в бібліотеці не тільки зберігаються. У бібліотеці книги можна взяти для того, щоб почитати вдома, а потім повернути.

- Як ви вважаєте, чому необхідно повертати бібліотечні книжки?

Бібліотечні книжки обов'язково необхідно повертати до бібліотеки для того, щоб їх могли прочитати інші читачі.

Бібліотеки існують дуже давно. Бувають бібліотеки різні: великі та малі, для дорослих та дітей, наукові, спеціальні, технічні. Бібліотеки є у різних закладах, інститутах, школах.

Як ви бачите, і в нашій школі також є бібліотека. Вона не дуже велика, але дуже красива та затишна. У бібліотеках працює багато відділів. У нашій бібліотеці їх два. Один із них — абонемент. *Абонемент* — слово французьке. Воно означає «право користуватися чимось». Бібліотечний абонемент — це відділ, у якому можна взяти книгу додому. Другий відділ — це читальний зал. У читальному залі відвідувачі читають книги, які додому не видаються. Це рідкісні книги, довідкові видання, газети, журнали.

У кожного читача в бібліотеці є свій документ, який називається читацький формуляр. Формуляр (з латинського forma) — це бібліотечна облікова картка. У ньому бібліотекар записує назву книги, яку ви хочете прочитати вдома. Прочитані книги, які ви повертаєте, бібліотекар списує з вашого формуляра.

Але для того, щоб бути хорошим читачем, необхідно знати і виконувати деякі правила. Як ви думаєте, які?

(Уміти читати, акуратно користуватися книгами.)

А ще потрібно вміти і знати правила користування бібліотекою.

4. Робота з пам'яткою.

(Кожен учень отримує «Правила користування бібліотекою».)

Пам'ятка

«Правила користування бібліотекою»

- дотримуйся порядку і тиші в бібліотеці;
- не порушуй розстановку книг на полиці. Пам'ятай: якщо поставиш книгу в інше місце, її важко буде знайти;
- поведься з книгами акуратно, бережи їх, якщо необхідно — підклей, відремонтуй книгу.
- бібліотечна книга видається на два тижні. Повертай книги своєчасно. Пам'ятай: на них чекають інші читачі.

5. Розігрування сценки «Запис до бібліотеки».

Учні старших класів за особами показують, як школяр приходить до бібліотеки, вибір книжок, заповнення формуляра, прощання.

6. Вправа «Обери книгу» (робота в групах).
(Діти підходять до столу, де стоять книги. Подивіться уважно і прочитайте, що тут для 1-го класу, за різними темами: казки, про оповідання та інші. А тепер спробуйте обрати книгу.)
(Діти діляться на 3 групи:

1 група — обирає книги про природу;
2 група — казки;
3 група — про дітей;
(Консультуючись з бібліотекарем діти обирають книги.)

III. Підсумок заняття.

Інтерактивна вправа «Незакінчене речення»

- Бібліотека — це...
- Шкільна бібліотека має два відділи...
- Абонемент — це ...
- Бібліотечною обліковою карткою називається...

Тема: Правила користування бібліотекою

Мета: вивчити правила користування бібліотекою; закріпити «Правила користування абонементом», «Правила користування читальним залом»; повторити «Правила поведження з книгою»; виховувати любов до книги.

Обладнання: плакат «Правила користування бібліотекою», пам'ятки: «Правила користування абонементом», «Правила користування читальним залом»; книжкові виставки.

Хід заняття

I. Організаційна частина.

Гра-розминка «Подарунок»

(Учні стають в коло. Їм пропонується подарувати гарний настрій своєму сусідові справа)

II. Пояснення теми і завдань заняття.

Книжковий дім — бібліотека —

Це затишок думок святих,

«Біблію» — звали книгу греки,
Цю назву ми взяли від них.
Тут зібрані думки учених,
І кожна книга - відкриття.
Знання для всіх людей священне,
Без нього не бува життя.

– Ви вже знаєте, що в бібліотеці багато цікавих книг, які видаються для читання додому на певний термін. Для цього учням потрібно записатися до бібліотеки, а потім виконувати правила користування бібліотекою.

– Пригадайте, які відділи має бібліотека.
(Бібліотека має: абонемент; читальний зал).

Абонемент — місце, де видають книжки додому. У цьому залі знаходиться робоче місце бібліотекаря. Поруч із його письмовим столом розміщено **читацькі формуляри** — картки, у які заносяться відомості про читача та записуються книжки, які читач може взяти додому.

– А зараз ми з вами пригадаємо правила користування абонементом та правила користування читальним залом.

(Розповідь з елементами бесіди за плакатами.)

III. Оголошення теми та мети заняття.

А тема нашого сьогоднішнього заняття: «Правила користування бібліотекою».

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Вправа «Мозковий штурм».

- Діти, можливо, хтось із вас уже знає які-небудь правила поведінки в бібліотеці?

- А зараз звіримо ваші припущення з правилами користування бібліотекою, записаними на плакаті. (Читання з коментуванням.)

Правила користування бібліотекою

- Книгу в бібліотеку треба повертати вчасно.
- Книга береться лише на 15 днів.
- Учні початкових класів можуть отримувати додому не більше 5 книг.
- З книгами треба поводитись бережно, щоб їх змогли прочитати більше дітей.
- Книги взяті в бібліотеці не можна губити.
- Книги в бібліотеці потрібно ставити на те місце, де ти їх взяв.
- У бібліотеці потрібно дотримуватися тиші.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Вправа «Я так думаю».

Доведіть, що усі ці правила є важливими

2. Вправа «Передбачення»

Уявіть собі, що було б, якби відвідувачі бібліотеки не дотримувалися цих правил.

3. Робота в групах

1 група «Допитливі», 2 група «Кмітливі».

Завдання для I групи

1. Як називається заклад, де зберігаються книги?
2. Як називають людину, яка працює в бібліотеці?
3. Як називаються книги, якими ви користуєтесь під час уроків
4. Як називається ваша перша шкільна книжка?

Завдання для II групи

1. Чи можна книгу брати книжку брудними руками?
2. Чи можна читати книгу під час їжі?
3. Для чого треба обгорнути книгу?
4. Чи можна на сторінках книги робити помітки ручкою чи олівцем?

5. Для чого потрібна для книги закладка?

VI. Підсумок заняття.

Вправа «Трансформер»

Уявіть, що ви — бібліотека, складіть монолог бібліотеки.

Я — бібліотека...

Я люблю...

Я мрію...

Я бажаю...

Я буду...

Тема: Правила спілкування з книгою

Мета: розширити уявлення дітей про книги; закріпити правила користування книгою; розвивати інтерес до художньої книги; формувати самостійну пізнавальну активність; виховувати бережливе ставлення до книги як джерела знань.

Обладнання: виставка книг, пам'ятка «Правила поведження з книжкою».

Хід заняття

I. Організаційний момент.

Гра-розминка «Австралійський дощ»

Учасники стають в коло. Бібліотекар говорить:

- Чи знаєте ви, що таке австралійський дощ? Ні? Тоді давайте разом послухаємо, який він. Зараз по колу ланцюжком ви передаватимете мої рухи.

- В Австралії піднявся вітер. (Тре долоні).

- Починає крапати дощ. (Клацання пальцями).

- Дощ посилюється. (Плескання долонями по грудях).

- Починається справжня злива. (Плескання по стегнах).

- А ось град — справжня буря. (Тупіт ногами).

- Але що це? Буря стихає. (Плескання по стегнах).

- Дощ стихає. (Плескання долонями по грудях).

- Поодинокі каплі падають на землю. (Клацання пальцями).

- Тихий шелест вітру. (Потирання долонь).

- Сонце! (Руки догори).

Отже, зараз у бібліотеці сонячно, і ми готові працювати.

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Розповідь з елементами бесіди

Є земля Австралія,

Є земля Італія,

А ще, крім тих країв,

Диво з див я знаю:

То не Австралія,

То не Італія —

То земля — Читалія!

І з того ми краю!

Безмежна сила книги. Без неї людина сліпа. Книга відкриває перед людьми великий світ. Протягом усього життя ми звертаємося до книжки. Згадайте свою улюблену першу книжечку. Коли ще ви були зовсім маленькими і не вміли читати, все ж із задоволенням розглядали малюнки, пізнавали улюблених героїв, склали про них цікаві історії.

2. Інтерактивна технологія «Мікрофон»

Діти, передаючи мікрофон, коротко дають відповіді на запитання:

- Яка ваша улюблена дитяча книжечка?

- З ким ви її читали?

А зараз, коли ви вже самі навчилися читати, - маєте змогу самостійно поринути в захоплюючий світ книг.

- А якою першою книгою ви користувалися в школі? (Букварем).

- Як називаються книги, якими діти користуються під час уроків? (Підручниками).

- Чому вони так називаються? (Вони завжди під рукою).

3. Гра «Букви — слова»

Кожна з трьох команд отримує конверт, у якому знаходяться літери, з яких потрібно скласти слово. (Діти з букв складають слова: книга, школа, буквар.)

III. Оголошення теми і мети заняття.

IV. Основний зміст заняття.

1. Розповідь бібліотекаря.

Книги — це наші друзі. Народ склав багато прислів'їв і приказок про книгу. Скажіть, будь ласка, які прислів'я про книгу ви вже знаєте? (Книги — ключі до знань; книги читати — усе знати; розум без книги, що птах без крил; одна книга тисячі людей навчає; книгу прочитав — на крилах політав.)

- Як ви розумієте значення цих приказок?

- А що потрібно робити, щоб книга тисячі людей навчила? (Берегти її.)

2. Робота з пам'яткою.

Пам'ятка

«Правила поводження з книгою»

1. Обгорни книгу — не забруднюватиметься обкладинка.
2. Не читай книгу під час їжі — можеш забруднити її.
3. Не клади в книгу олівці, ручки та інші товсті предмети — від цього рветься палітурка.
4. Не загинай кути на сторінках книги — кути відриваються і книга псується, зроби для книжки закладку.
5. Не рви сторінок, не малюй і не пиши нічого в книзі. Не роби ніяких поміток.
6. Не перегинай книгу — від цього вириваються сторінки.
7. Не читай на сонці.

3. Вправа «Я так думаю».

Ви знаєте, дітки, часом книгам буває лячно. Як ви думаєте, чого бояться книги? (Щоб їх не рвали, не забруднювали.)

А ще вони дуже бояться таких дітей, як Грицько. Послухайте уважно вірш і скажіть, чи є серед вас такі діти, як Грицько?

У Скворцова Гриші — книги найбрудніші:

Всі вони — патлаті, порвані, горбаті.

І немає в них лиця: без початку, без кінця.

Палітурки, як ганчірки, ті книжки ридають гірко.

Бився Гриша з хлопчиками, він розмахував книжками,

Дав Мишку по голові — замість книжки стало дві.

Обдертий, некрасивий задачник буркотливий.

Прошамкать ледве зміг: «Дівчатка і хлоп'ятка

Калічать книг багато. Куди нам утікати від Гриші і від них?»

- Чи є такі діти серед вас?

- Що ви порадите книжкам?

- А героям вірша?

4. Робота в групах.

Прочитайте завдання, обговоріть його в групі, оберіть правильну відповідь.

1. Ти взяв у товариша книгу і випадково забруднив її. Як ти вчиниш?
- а) віддаси і скажеш, що вона була забрудненою;
 - б) вибачишся перед товаришем і почистиш книгу;
 - в) почистиш книгу, віддаси товаришеві і змовчиш, ніби нічого не трапилося

2. Коли потрібно повертати бібліотечну книгу?

- а) через місяць;
- б) коли нагадають;
- в) коли прочитаєш
- г) до встановленого бібліотекарем терміну.

3. Що потрібно зробити, якщо ти взяв трохи порвану бібліотечну книжку?

- а) прочитати і віддати таку ж порвану назад, адже не ти її попсував;
- б) віддати бібліотекарю, щоб підклеїла книгу;
- в) відремонтувати самому.

4. При читанні книги ти користуєшся:

- а) ручкою;
- б) олівцем;
- в) закладкою.

5. Практична робота учнів «Виготовлення закладки».

Сьогодні оголошено акцію «Збережемо книгу» (виготовлення закладок). За поданим зразком спробуємо виготовити закладку для книжки.

Основну закладку вирізаємо із цупкого паперу. Відкладаємо на папері смужку завширшки — 3 см. і завдовжки 12 см. Поділимо її на 4 рівні квадратики і витинаємо. Розташуємо їх у вигляді ромбиків на основі закладки і приклеюємо. Закладка-орнамент виглядатиме привабливіше, якщо квадратики наклеїти менші контрастного кольору також у вигляді ромбиків. Для цього більший квадратик складаємо учетверо і розріжемо на 4 частини.

V. Підсумок уроку.

Вправа «Це класно»

(Учні по черзі говорять:

«Я знаю...

Я запам'ятав...

Я зрозумів...

Я вмію...»

Всі інші вигукують: «Це класно!» і водночас піднімають вгору великий палець)

Тема: Бібліотекар і читач

Мета: сформувати у дітей поняття, що бібліотека — це храм знань, скарбниця мудрості; навчити дітей любити й поважати книгу; розширити знання учнів про формуляр, про запис у ньому книг і бібліографічних знаків; викликати бажання читати; виховувати бережливе ставлення до книги.

Обладнання: стенди з виготовленими дітьми книгами-саморобками, книжковими закладками, макет читацького формуляра, вислови про книгу, виставка книг.

Хід заняття

I. Організаційна частина.

Вправа «Я пишаюсь...»

II. Мотивація навчальної діяльності.

Упродовж всього життя ми звертаємось до книжки. Батьки читали нам казки, вірші, оповідання, коли ви ще й говорити добре не вміли. Згадайте свої перші улюблені книжечки, які роздивлялися, щось згадуючи, уявляючи, фантазуючи.

А коли вивчили літери, навчилися з них складати слова, а зі слів — речення, ви й самі стали читати. Дитячі книжечки й підручники допомагають вам пізнавати світ, що вас оточує. І чим би ви не захоплювались, на допомогу завжди придуть книги. Вони відкривають вам небачені обрії, ви

доторкнетесь до історії народу, до таємниць природи і життя.

III. Актуалізація опорних знань.

Діти, спробуйте відгадати загадку:

Бачить — не бачить, чути — не чує,
Мовчки говорить, дуже мудрує,
Часом захоче — правди навчає,
Іноді бреше, всіх звеселяє.
Люба розмова, будемо, діти,
З нею довіку жити — дружити.
Хто ж то така в світі щаслива,
Мудра, правдива і жартівлива?

Книга

відіграє надзвичайно важливу роль у нашому житті. Український народ завжди високо цінував її, про це свідчать народні приказки, прислів'я, які підготували учні. Зараз ви спробуйте їх відгадати.

Вправа «Театр “Мім”»

(Учні, які вдома заздалегідь підготувалися, зображають прислів'я та загадки пантомімою, а інші учні повинні здогадатися і пояснити, про що саме йдеться.)

1. Балакати — не балакає, чути — не чує, а все знає і нам пояснює. (*Книга*)
2. Мовчить, а сто дурнів навчить. (*Книга*)
3. Біле поле, чорне насіння — хто його сіє, той розуміє. (*Папір і літери*)
4. Хто найдалше бачить. (*Розум*)

IV. Оголошення теми та мети заняття.

V. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь з елементами бесіди.

Усі ви

знаєте, що домішкою книг і нашим духовним храмом є бібліотека. Аптека для душі, храм знань, скарбниця мудрості, як тільки поважно не називали упродовж тисячоліть бібліотеку. Слово «бібліотека» — грецького походження, а перекладається так: «біблію» — «книга», «тека» — «зберігання». Отож, це місце, де зберігаються книги. Бібліотека навчає читачів орієнтуватися у світі інформації, користуватися джерелами інформації, знати, де і як можна підібрати необхідну літературу з певної теми. Бібліотека — це інформаційний центр, складова частина виховної, культурної, освітньої діяльності школи.

У

бібліотеці є — «Абонемент», «Читальний зал», «Книгосховище».

Абонемент — це відділ бібліотеки, де можна записатися в бібліотеку, одержати книги додому на визначений період часу. У нашій бібліотеці на абонементі ви можете вибрати книги самостійно. Для того, щоб книги були повернуті на своє місце та щоб краще орієнтуватися у виборі книг, у бібліотеці виготовлені спеціальні розподільники з написами.

У **читальному залі** крім книжкових шаф — багато столів і стільців. Тут вас зустрінуть книжкові виставки для маленьких школярів. А ще тут є виставки про рідну мову, про вашу неньку — Україну, про славних дочок і синів українського народу, а також про те, як любити і берегти рідну природу.

Книг на полицях дуже багато. Якщо вам потрібно дізнатися, як пишеться слово або знайти відповідь на питання чи історичний факт, то бібліотекар видасть вам словники, довідники, енциклопедії.

Сьогодні ми вже побували на абонементі й у читальному залі, а зараз дізнаєтесь, де зберігається більша частина шкільних книг.

Це — **книгосховище**. Тут на спеціальних стелажах живуть різні книги. Це художні книги українських і зарубіжних письменників, а також книги з історії, біології, хімії, фізики. А ще в бібліотеці на літніх канікулах відпочивають ваші підручники. Для того, щоб підручники прийшли до вас 1-го вересня здоровими і гарними, у бібліотеці працює «книжкова лікарня». Тут школярі доглядають книги. Вони підклеюють обкладинки, вклеюють сторінки.

Книга — це діамант, а бібліотека — скарб людський. Читаючи, ви знаходите багато невідомого, розкриваєте різні таємниці. І щоб цей скарб довгий час приносив людям користь, його треба берегти.

2. Методика «Снігова куля»

Пригадайте правила користування книгою, озвучте їх за методикою «Снігова куля». (Один говорить перше правило, другий повторює його і додає своє, третій повторює перші два й формулює своє і т.д.)

Книжки, як люди, народжуються, живуть, старіють. Як і люди можуть хворіти. А захворівши, потребують лікування. Вони мають і лікарні — називаються вони палітурними реставраційними майстернями. Там книгам дарують друге життя. А щоб книги не хворіли, бережіть їх, не беріть брудними руками, не читайте під час їжі. Не забувайте про одежинку книги — обкладинку, а також про закладки.

На

сьогодні ви власними руками виготовили закладки, покажіть їх один одному. Давайте визначимо, які закладки ви вважаєте найкращими.

4. Вправа «Обмін подарунками»

- Кому із однокласників ви хотіли б подарувати свою закладку?
- Зробіть подарунок один одному.
- Що було приємнішим: дарувати чи отримувати подарунок?

3. Вправа «Доведи свою точку зору»

Методом «Прес» спробуйте довести власну точку зору, потрібно берегти книгу чи ні.

4. Вправа «Ознайомся сам, перевір сусіда, розкажи»

А зараз я б хотіла нагадати вам правила користування бібліотекою, які теж треба знати. Я роздаю вам аркуші з цими правилами. Ви повинні їх прочитати, повторити їх своєму сусідові і вислухати, як розказує вам він.

Правила користування бібліотекою

1. Вибрані для читання книжки можна тримати вдома не більше 15 днів, тому що їх хочуть прочитати ще багато твоїх товаришів.
2. Якщо в тебе змінилася адреса — повідом про це бібліотекаря, а якщо ти виїжджаєш, то обов'язково поверни всі бібліотечні книжки.
3. Випадково загубилась бібліотечна книжка? Прийди до бібліотеки і розкажи про це. Бібліотекар завжди допоможе і підкаже тобі, яку книгу можна принести замість загубленої.
4. У читальному залі можна почитати журнали або книги, які в бібліотеці є в одному примірнику і тому не видаються додому.
5. На найвиднішому місці розміщено словники, енциклопедії, інші книги довідкового характеру.

VI. Підсумок заняття.

Вправа «Позитивна якість»

Будемо кидати один одному м'яч, називаючи позитивну якість однокласника, якому ми відправляємо м'яч. Слідкуємо уважно за тим, щоби вправу виконали усі учасники.

VII. Домашнє завдання.

А домашнє завдання у нас сьогодні буде таке: з пам'ятки, яку я вам сьогодні роздала, треба добре запам'ятати правила користування підручником, і завжди їх виконувати.

Тема: Твій друг — підручник

Мета: поширювати інформацію про книгу як історичну пам'ятку людства, джерело мудрості; формувати загальні поняття про процес виготовлення книги в наш час; виховувати в дітей повагу й

любов до книги і підручників зокрема.

Обладнання: виставка кращих підручників учнів класу, кращих зразків виготовлених учнями закладок, обкладинок; роздатковий матеріал: кожному учню роздруковану пам'ятку «Як продовжити життя підручника».

Хід заняття

I. Організаційна частина.

Вправа «Ти мені подобаєшся, друже...»

(Учні стають у коло. Потрібно по черзі посміхнутися своєму сусідові справа, потиснути йому руку й сказати: «Ти мені подобаєшся, друже, тим, що...»)

II. Оголошення теми та мети заняття.

Книги оточують вас із самого дитинства. Спочатку це — книжки картинки, а потім — веселі вірші, каламбури, жарти, а потім і дитячі журнали. Ледве ви переступили поріг школи, книги стають постійними супутниками вашого життя. З року в рік, з класу в клас їх приходить все більше й більше. А тому тема нашого сьогоднішнього заняття: «Твій друг — підручник».

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь з елементами бесіди.

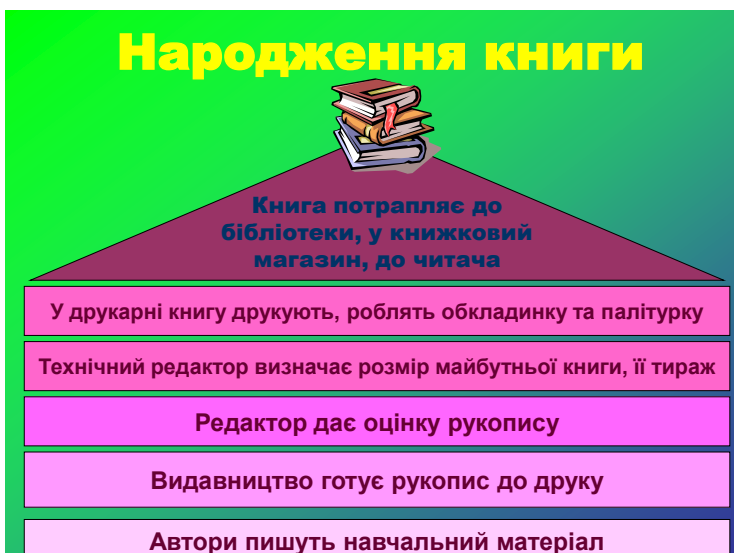
З давніх-давен люди прагнули знань. Від одного покоління до іншого передавалися усні відомості про речі, котрі допомагали людям вижити: як добувати вогонь, як хліб виростити, кого слід поважати, а кого слід і ненавидіти... Проте, як відомо, людська пам'ять не такий уже й надійний засіб зберігання й передання різноманітних знань. Коли люди навчились писати, з'явилися книги, у яких письмово були викладені здобуті знання. Історія розвитку книги дуже довга, і про неї ми поговоримо іншим разом, а сьогодні я лише скажу, що першим надрукованим підручником була книга «Азбука», потім «Буквар».

Книги стали для нас звичними. Із книг ми дізнаємося, як вирощують хліб, як варять сталь, будують міста та електростанції. Вони нам розповідають, як жили люди в сиву давнину, якими були древні цивілізації. За допомогою книги ми можемо навіть зазирнути в майбутнє, книга допоможе вам дізнатися про таємниці Всесвіту, відвідати далекі планети.

Щодня ви маєте справу з книгою в школі та вдома. Зараз ви при навчанні користуєтесь багатьма підручниками. Зібрані вони у нашій шкільній бібліотеці. Для того, щоб вони потрапили туди, над ними працювало багато людей. Зараз ви при навчанні користуєтесь багатьма підручниками. Зібрані вони у нашій шкільній бібліотеці. Для того, щоб вони потрапили туди, над ними працювало дуже багато людей.

Спробуймо разом з вами простежити шлях підручника.

3. Вправа «Розкажи за схемою» Користуючись схемою, розкажіть про народження підручника.

Ось яка це копітка, важлива і почесна справа — виготовлення книги. Тепер книжка завжди поруч з вами. Вона ваш друг і порадник, ваш учитель. Шануйте її, друзі, любіть і бережіть, у неї вкладено велику працю багатьох людей.

Мабуть, після нашого уроку ви по-новому подивитесь на свої підручники, будете берегти їх і поводитися з ними так, щоб вони могли послужити ще тим учням, які прийдуть після вас.

3. Вправа «Шпаргалка»

Пригадайте правила користування підручниками, передайте їхній зміст з допомогою малюнків, умовних позначень або схем. Ці шпаргалки потім передасте мені, я їх змішаю. А далі ви по черзі будете витягати їх і відтворювати текст.

4. Вправа «Уявне інтерв'ю»

Уявіть, що ви кореспонденти газети. Візьміть інтерв'ю один в одного про правила користування підручником.

(1. Не можна брати підручники брудними руками. Коли сідаєте читати, погляньте на свої руки, чи чисті вони? Подивіться на стіл — чистий він, сухий?)

2. Дехто перед тим, як перегорнути сторінку, обов'язково лизне пальця. Робити так не слід, бо від цього псується сторінки, забруднюються аркуші. Брати в руки такий підручник неприємно і небезпечно.

3. Отож, потрібно думати не лише про здоров'я книги, а й про своє власне.

4. Перегортати сторінки можна лише за верхній куточок. Якщо перегортати за нижній, то швидко зітруться цифри, які позначають номери сторінок.

5. А як бути, книга не дочитана до кінця? Чи можна загнути кінчик? Звичайно, ні. Класти в книгу олівець чи ручку теж не треба. Від цього псується палітурка. Краще користуватись закладкою із кольорового паперу.

6. Обов'язково всі підручники потрібно обгорнути зверху ще однією обкладинкою із цупкого паперу чи поліетилену.

7. Дехто з вас читає книгу під час їди. Оце вже зовсім неприпустимо. Обов'язково залиште пляму, зіпсуєте підручник.)

– Діти, а чи знаєте ви, як потрібно читати?

5. Вправа «Розкажи за малюнком»

Користуючись малюнками, розкажіть про те, яких правил потрібно дотримуватися, читаючи книгу:

- сидіти потрібно лише прямо, не горбитися, бо виростеш сутулим. Це некрасиво і погано для здоров'я. Лежачи теж не читайте, бо від цього псується зір;

- книга повинна бути добре освітленою. Потрібно, щоб світло падало зверху або зліва. При слабкому освітленні ваші очі швидко втомлюються. Не забувайте, що їм треба давати перепочити;

- дуже важливо тримати книгу на відстані не менш 30 см від очей. Варто відміряти лінійкою 30 см і запам'ятати цю відстань. Якщо стежити за цим, згодом це стане звичкою.

Дотримуючись цих простих правил, ви значно продовжите життя вашому найкращому другу — підручнику, і зовсім не нашкодите своєму здоров'ю.

6. Робота в групах. «Як продовжити життя підручника»

Опрацюйте в групах правила з пам'ятки, відтворіть за методикою «Снігова куля»: один говорить перше речення, другий повторює його і додає своє, третій повторює перші два й формулює своє і т.д.).

І група

Якщо книжка потрапила у воду

1. Швидше поставте мокру книжку (розкривши віялом) у сухому, теплом приміщенні, що добре провітрюється.

2. Склеєні аркуші, перш ніж розгорнути їх, обережно перегортайте то в один, то в другий бік. Якщо вони не розклеюються, потримайте над парою.

3. Вологі аркуші перекладіть фільтрувальним або цигарковим папером і наступного дня праскою доведіть їх до повного висихання.

II група

Якщо забруднилась обкладинка

1. Ледеринову обкладинку книжки можна протерти вологим ватним тампоном, змоченим у розчині прального порошку.
2. Коленкорову обкладинку протирають чорнильною гумкою (ластиком).
3. Паперову обкладинку не слід чіпати. Вона боїться чищення. Краще обклеїти її новою гарною обгорткою.

III група

Якщо забруднилися сторінки

1. Слід від пальців чи олівця витирають м'якою гумкою.
2. Чорнильні плями найкраще виводити лимонним соком чи лимонною кислотою. Якщо плями не зникають, то застосовують щавлеву кислоту, розбавлену одеколону одна частина кислоти на чотири одеколону.

IV група

Сторінки зім'ялися

1. Зім'яту сторінку книжки кладуть між чистими аркушами і прогладжують теплою праскою.
2. Не пересушіть сторінки, інакше вони стануть ламкими.

V група

Сторінки порвалися

1. Надірвану сторінку підклеюють так: намазану клеєм смужку цигаркового паперу кладуть (клеєм догори) під надрив, загинають по краю книжкової сторінки, наклеюють на сторінку.
2. Пошарпаний край сторінки обклеюють папером схожого кольору.

V. Підсумок заняття.

Вправа «Це класно»

(Учні по черзі говорять:

«Я знаю...

Я запам'ятав...

Я зрозумів...

Я вмю...»

Всі інші вигукують: «Це класно!» і водночас піднімають вгору великий палець)

VI. Домашнє завдання.

Обов'язково з пам'ятки, яку я вам зараз роздала, вивчити правила користування підручником. І завжди їх дотримуватися.

Тема: Робота з дитячою книгою

Мета: формувати читацьку компетентність учнів, розвивати навички читання; ознайомити учнів із дитячою літературою як мистецтвом слова; сприяти розвитку мовлення та формувати пізнавальний інтерес; виховувати бережливе ставлення до книги.

Обладнання: книжкова виставка різноманітної за змістом дитячої літератури. Плакати з написами народних прислів'їв і висловами видатних людей про книгу.

Хід заняття

I. Організаційна частина.

Вправа «Прогноз погоди»

(Кожен з учнів розповідає про свій душевний стан мовою «прогнозу погоди» (пора року; ясно чи похмуро; вітряно чи тихо) і визначає температуру настрою.)

Дуже добре коли у людини дуже багато друзів. Поділишся з другом радістю — її стане вдвічі більше, поділишся бідою, її стане вдвічі менше. Справжній друг ніколи не підведе, завжди прийде на допомогу. А у вас є друзі?

II. Оголошення теми та мети заняття.

А сьогодні ми поведемо розмову про незвичайного друга, дуже мудрого, який не вміє говорити вголос, але навчає нас розумних наук, розповідає цікаві пригоди, про дива, про навколишній світ — близький і далекий, веде нас до країни знань.

Я загадаю вам загадку: якщо ви її правильно відгадаєте, то зрозумієте, про якого друга йдеться, хто прийде сьогодні до вас у гості.

Дуже я потрібна всім —

І дорослим і малим.

Всіх я розуму учу,

А сама завжди мовчу. *(Книга)*

III. Вивчення нового матеріалу.

Ось перед вами наші вірні друзі — книги. Український народ здавна поважав книгу — це невичерпне джерело знань, і склав про неї багато прислів'їв і приказок. В них звучить народна мудрість.

1. Гра «Хто більше»

(Перемагає той, хто назве найбільше прислів'їв)

- Золото добувають із землі, а знання з книги.
- Книга — твій друг, без неї — як без рук.
- Хто багато читає, той багато знає.
- Книга вчить, як на світі жить.
- З книгою подружисья — розуму наберешся.
- Книга ключ до знань.
- Читання ось краще навчання.
- Книга добра вчить, від дурного відверне.

2. Розповідь з елементами бесіди.

- Як ви розумієте зміст прислів'їв, про що вони вам говорять? Правильно, про велике значення книги у житті людини. Ніщо за своєю силою не може зрівнятися з книгою. Уній зібрано мудрість народу, яка передавалася з покоління в покоління нащадкам і дійшла до наших днів.

У нашій бібліотеці багато книг, які дають нам знання — цей дорогоцінний скарб. Але щоб володіти ним, треба багато читати. Коли ви багато читатимете, будете грамотними, розумними.

- Хто з вас не любить книжок? Та ще таких, у яких багато красивих малюнків.

Багато див приховано в книжці. Розкриваєш одну з них — опиняєшся в далекій казковій країні, у якій живуть велетні, веселі маленькі створіння або твої ровесники. Відважні герої б'ються там за правду з лютим ворогом Гортаєш іншу — постають перед тобою легенди й перекази наших славних предків про козаків, про славне минуле нашої Батьківщини. Береш у руки ще книгу — поринаєш у світ науки і техніки.

Ви вже багато книжок прочитали, але є дуже багато невідомих, які чекають на вас, чекають коли ви станете дорослішими і прочитаєте їх.

Скільки в небі зірок,

Скільки в лісі квіток,

Скільки крапель в Дніпрі —

Стільки книг на землі.

(Бібліотекар показує учням дитячі книжечки, супроводжуючи розповіддю про них.)

Гортаючи сторінки, ми мандруємо чарівними країнами, де живуть Маленький Мук, Цибулино, барон Мюнхаузен, Незнайко та його друзі, старий Хотабич та багато інших героїв. Сторінку за сторінкою із захопленням ви перегортаєте, читаючи казки, звертайте увагу на те, як ведуть себе герої, вчіться у них доброму.

Разом із книгою ви побуваєте на морському дні, де серед коралів і морських зірок живе цар; послухаєте пісні, які співає Садко морському царю; попливете за маленькою Русалонькою, яка закохалась у прекрасного принца і захотіла стати людиною; підніметесь до зірок у ракеті, помандруєте лісами, озерами і горами.

Всі ви користуйтеся нашою шкільною бібліотекою і любите читати казки і іншу дитячу

художню літературу. Зараз ми проведемо конкурс «Казкознавці»

3. Конкурс «Казкознавці»

Цей конкурс проходить у вигляді бліц — турніру. Треба якнайшвидше дати відповідь на запитання (за кожен правильну відповідь — 1 бал).

- Як звати героя української казки, якому дідусь зробив човника та весельце? (*Телесик*)
- Про кого йдеться мова «за три копи куплена?» (*Коза-дереза*)
- Хто визволив Муху-Цокотуху? (*Комарик*)
- Хто підбрав стрілу Івана-Царевича? (*Царівна-Жаба*)
- Хто в лісі найбільший боягуз? (*Засць*)
- Хто співав «Ой ви, діточки-козиняточки» (*Вовк*)
- Хто стояв на воротах у червоних чоботях? (*Дід*)
- Як називається жабка у казці «Рукавичка»? (*Скрекотушка*)
- Хто ніс бабусі пиріжки? (*Червона Шапочка*)
- Хто садив гроші в землю? (*Буратіно*)
- Хто біг із зайцем наввипередки? (*Їжак*)
- По чому метений Колобок? (*По засіку*)
- Який пан був чоловіком лисиці? (*Коцький*)
- До кого в гості ходив журавель? (*До лисиці*)
- У якого птаха перетворилося Гидке каченя? (*Лебедя*)
- У якій казці взимку росли підсніжники? (*12 місяців*)
- З якої рослини добра фея зробила карету для Попелюшки? (*З гарбуза*)

Книжки

допоможуть вам відкрити чарівні планети і зірки, розгадати таємниці природи, але для цього треба багато читати. Книжки — це джерело знань і щоб їх засвоїти, треба вміти правильно читати.

4. Робота в парах.

Прочитайте пам'ятку «Як правильно читати», розкажіть один одному.

Як правильно читати

1. Читаючи, думай, шукай головне.
2. Не поспішай, не «ковтай» книгу, вдумайся у зміст.
3. Прагни, щоб кожне речення, кожне слово були добре зрозумілі.
4. Не залишай книгу недочитаною: попереду може бути головне і цікаве.
5. Перечитай прочитані книги.
6. Прочитавши, продумай, чого навчила тебе книга.
7. Бережи книгу.

Вашого класу не можна уявити собі без книг і підручників, чи не так? І як приємно взяти до рук книгу, коли вона чистенька, охайна. Бібліотечними книгами користується вся школа, тому їх слід берегти так само, як і клас, і парту, за якою ви сидите. Підручник треба обгорнути, щоб не забруднювалась і не псувалась обкладинка.

- А як ви гадаєте, чому кажуть: «Книжка — твоє обличчя»?

(метод «Прес»:

- Я думаю...
- Тому, що...
- Наприклад...
- Отже...)

Отже, подивившись на твої книжки, відразу можна сказати, як ти вчишся, чи вихований ти учень, чи охайний. У гарного учня книги чистенькі, акуратно обгорнуті, підклеєні. А у невихованого?

V. Підсумок заняття.

Вправа «Незакінчене речення»

- Мені сьогодні сподобалось...
- Я змінив своє ставлення до...
- Я так і не зрозумів...
- На наступному занятті я хочу...

VI. Домашнє завдання. Виготовити красиву зручну закладку, щоб ви нею користувались, при читанні художньої літератури.

Тема: Основні елементи книжки

Мета: поширити знання про структуру книги, елементи, із яких вона складається; розвивати вміння і навички роботи з книжкою; виховувати у дітей любов, бережне ставлення до книги.

Обладнання: схеми «Структура книжки», комплект книжок для самостійної практичної роботи учнів.

Хід заняття

I. Організаційна частина

Вправа «Подарунок».

Потрібно передати «подарунок» сусіду зліва, зобразивши його жестами, тобто, інформацію треба передати невербальними засобами, але так, щоб він зрозумів, що ви йому подарували. Закінчуємо вправу таким чином: останній, кому передали подарунок, повинен назвати його. Перший, хто подарував, відкриває таємницю.

II. Мотивація навчальної діяльності

- Чи уявляєте, ви, діти, своє життя без книги?

1. Інтерактивна технологія «Рольова гра»

(Журналіст бере в учнів класу інтерв'ю: Чи можна в житті обійтися без книги? Так. Ні. Чому?)

III. Основний зміст заняття.

2. Розповідь з елементами бесіди.

Дійсно, ми звикли до книг, але рідко думаємо про них, як про великий скарб. А книга — надійний засіб передачі знань від покоління до покоління, літопис людського суспільства.

Погляньте ж на свої книги. Вони яскраві та красиві, цікаві та привабливі. Але чи знаєте ви, як створюються книги?

Над створенням підручника працюють вчені або ж колектив вчених. Вони пишуть рукопис і приносять його у видавництво. Там над ним працюють редактори, художники, дизайнери. Вони готують рукопис до друку. А тим часом в інших місцях кипить робота — потрібен папір, щоб надрукувати книгу. Іде заготовка лісу для переробки його на папір, але ліс — ще не папір. На паперових фабриках хіміки перетворюють деревину на білий папір. Починається робота в типографії, де повинні надрукувати мільйони підручників.

Ось який довгий шлях проходить книга, перш ніж потрапити на ваші парти. Кожен із вас багато разів тримав у руках книжку, але мало хто замислювався над тим, з яких частин вона складається, для чого потрібен той чи інший її елемент і як, узявши книгу до рук, ще не знаючи її змісту, не читаючи ані сторінки, можна визначити, для кого вона призначена, хто її автор, з якого міста і в якому році прийшла до вас, хто малював малюнки, з яких окремих віршів, оповідань, казок вона складається... Тільки грамотний читач, потрапивши у книжку, одразу зрозуміє, чи цікаво буде її читати. (На дошці розміщено схему.)

Практична робота

1) Визначити структуру книжки

Перед кожним із вас лежить книжка. Візьміть її в руки. Зараз за допомогою схеми ми визначимо структуру книжки, яку ви тримаєте у руках.

- Зі скількох основних елементів складається книга?

Перший елемент — це обкладинка. Вона захищає книжку від пошкоджень, надає їй ошатного вигляду. Складається вона з передньої та задньої частини.

На передній — можна знайти відомості про автора та назву книги. А якщо на обкладинці є ілюстрація, то приблизно можна визначити і зміст книги.

2) Визначити за обкладинкою назву, автора та приблизний зміст книжки

Другий елемент книги — титульна сторінка

- Які елементи має титульна сторінка?

- Які елементи титульної сторінки вам уже відомі?

(Прізвище автора, заголовок)

- Кожен на своїй книжці знайдіть і прочитайте прізвище автора і заголовок.

- З якою назвою ви зустрічаєтесь вперше? (Вихідні дані)

Вихідні дані це: місто, де надруковано книжку, рік видання та назва видавництва.

3) Користуючись книгами, які лежать на парті, дати відповіді на запитання

- У якому році видано книжку,

яка лежить перед вами?

- У яких містах друкують книги для дітей?
- Які видавництва ви вже знаєте?

Третій елемент книжки — це книжковий блок.

Уявіть собі книжку без палітурки. Це і є книжковий блок. Він складається з друкованих аркушів, які скріплені у вигляді зошита, що має 16 або 32 сторінки. Порядкова нумерація має назву — колонцифри.

- Розгляньте уважно свої книги і скажіть, де на сторінці можуть знаходитися колонцифри? (зверху, знизу, збоку, посередині)

Останній елемент книги, про який ми будемо сьогодні говорити, — **довідкова частина**.

Передмова — це те, що вміщується перед основним змістом, на початку кожної книжки. З цього невеликого тексту можна дізнатися, хто написав книжку, коли, у якій країні відбуваються події, для кого вона написана. У передмові може бути звернення до читачів: на що треба звернути увагу під час читання книжки. Також у передмові може бути подано біографію письменника.

Звичайно, передмова буває короткою, її можна прочитати прямо біля полиці. І ви відразу зрозумієте,

треба вам читати цю книжку чи ні.

4) Знайти у книзі передмову.

Подивіться кожен у свою книжечку. Скажіть, чи є в ній передмова. Якщо є, то про що йдеться в ній?

Ще один елемент довідкової частини — **анотація**.

Анотація — це короткий зміст тексту книжки. Міститься вона або на звороті титульної сторінки, або в кінці книжки.

Останній елемент довідкової частини — **зміст**.

Багато книжок складається з окремих віршів, оповідань, казок. Для того щоб швидко знайти в книжці потрібний вірш або дізнатися, які казки розміщені в ній, треба подивитися зміст. Він розміщується на початку або в кінці кожної книжки. У змісті перелічуються всі твори, які увійшли до книжки, у тому порядку, в якому вони надруковані. Поряд указується сторінка. Гортаючи книжку біля книжкової полиці, за самими назвами розділів чи оповідань можна здогадатися, про що вона.

Вправа «Увага! Цікавинка»

(Група «літературознавці» підготувала цікавинки про найбільшу і найменшу у світі книгу.)

Найбільша у світі книга — «Суперкнига». Вона була надрукована в Америці в 1976 році. Її розміри — 2,74 м завширшки, 3,07 м завдовжки. Уявіть собі, як її незручно читати. Важить рекордсменка 252,6 кг — це приблизна вага 10 дітей.

Якщо є найбільша книга у світі, має бути й найменша, чи не так?

Вам, мабуть, цікаво, яка вона? Найменша книжка «Хамелеон» А.П. Чехова — була надрукована в Росії. Спробуйте здогадатися, який розмір вона має? Сторінки у ній можна перегортати тільки за допомогою голки, а читати хіба що під мікроскопом. Адже сягає вона лише ... 0,9 мм! Але хвилюватися не варто: у нашій шкільній бібліотеці обов'язково знайдеться ця книжка звичайного розміру і ви неодмінно її прочитаете.

IV. Закріплення вивченого матеріалу

Інтерактивна технологія «Робота в малих групах» (Клас умовно ділиться на 3 групи.)

1 група — розкаже про структуру книги.

2 група — елементи титульної сторінки.

3 група — довідкову частину книги.

V. Підсумок заняття

Вправа «Трансформер»

Уявіть, що ви — якийсь елемент книги, складіть його монолог.

Я — ...

Я виконую роль...

Я розповідаю...

Я люблю...

Я бажаю...

VI. Домашнє завдання

Намалювати титульну сторінку своєї улюбленої книги.

Тема: Науково-пізнавальна література для молодших школярів

Мета: дати дітям поняття про науково-художню та науково-пізнавальну літературу; ознайомити з особливістю цієї літератури; зацікавити учнів науково-пізнавальною літературою; сприяти розвитку читацької культури, пізнавального інтересу.

Обладнання: книжкова полицка (науково-художні, науково-пізнавальні, художні, енциклопедичні книги з передмовами, розгорнутим довідковим апаратом), рекомендаційні плакати.

Хід заняття

I. Організаційна частина

Гра-розминка «Подарунок»

(Учні стають в коло. Їм пропонується подарувати гарний настрій своєму сусідові справа.)

II. Оголошення теми та мети заняття

Як приємно бачити вас, любі діти, на зустрічі з книгою. Але сьогодні наша зустріч

незвичайна, бо ми будемо подорожувати... книжковою країною.

III. Основний зміст заняття

Завдання 1. Ознайомтеся з літературою, яка називається «науково-пізнавальною».

У цьому завданні я вам трохи допоможу. Ви вже четвертокласники, багато читаете різних книг. Давайте згадаємо, з якими книжками ви вже знайомі! Коли ви були маленькими, що вам читали мами, бабусі? (Казки.)

- А що ви любите вивчати напам'ять?

- А які жанри ми ще не назвали? Пригадайте! (Оповідання, байки, гуморески, повісті, романи.)

- А як одним словом це все зветься? (Художні твори.)

Усе це художня література. Але ці книжечки, що стоять на полиці, — не художня література. А зараз ми спробуємо це довести.

Рано-вранці встає сонечко... Звідки встає? Увечері сонечко сідає, зникає за краєм. Куди сховалося сонечко? По небу плывуть хмарки, високо, низько, плывуть собі, гнані вітром. Звідки і куди? Весною прилітають зграї пташок, а восени, перед настанням зими, відлітають... Куди? Чому?

А чи знаєте ви який великий світ, у якому ми живемо. І що вам відомо про нього і про Землю, на якій стоїть наш будинок, і по якій ви ходите? Знаєте ви про те, що Земля така велика, що коли в одних країнах сонце ясно світить над головою, в інших — ніч, і всі дивляться сни.

- А чому сняться сни? Про все це вам ще належить дізнатись, почути вперше, подивуватися незвичайному, і я трішечки заздрю вам, адже у вас стільки цікавого попереду.

- Як же про це все дізнатись? Адже часто на наші «чому?» навіть тато і мама, а то і вчителька відповіді не знають.

Людина всього знати не може. А для цього в неї є вірні друзі — книжки. Вони знають усе. Та книги це незвичайні. Їх називають науково-художніми, науково-пізнавальними.

– Діти, може хтось здогадався, чому вони так називаються?

Те, що відбувається в природі, вивчають природничі науки. Зможете назвати їх? (Природознавство, географія, зоологія, ботаніка, астрономія.)

Те, що в техніці у нас відбувається, що створюється технікою, вивчають науки технічні. Але всі ці науки ви будете вчити значно пізніше. Наприклад, астрономію (науку про небесні тіла), ви вивчатимете аж у 10-му класі. А ви вже сьогодні хочете знати, чи далеко до сонця, чому сонце жовте? Тому й існує для молодших і середніх школярів науково-пізнавальна література, тобто література, яка допомагає дітям пізнавати світ, яка дохідливо, зрозуміло, популярно пояснює різні наукові поняття.

Діти, згадайте, можливо хтось із вас уже ознайомився з подібними книжками? Подивіться на книжкову полицю. Є серед цих книжок ваші знайомі? Назвіть їх. («Я і Україна» Юдин Г.Н.)

Вправа «Подивись і розкажи»

Розгляньмо ще раз цю книжку. І спробуймо сказати, що ж в ній особливого.

1. Відомості титульного аркуша (малюнки автора).

2. Зміст не в кінці, а перед текстом. Книга складається із розділів. Назви розділів — питальні речення. Відповіді на певні питання в певному розділі. Читати всю книгу не обов'язково.

3. Передмова. Книга для спільного читання батьків і дітей.

4. Малюнки. Їх багато, є схеми, фотографії.

5. В тексті багато матеріалу, винесеного на поля, надрукованого курсивом — це коментар автора.)

Вправа «Відшукай інформацію»

Завдання 1. На окремих аркушах по всій бібліотеці розкидана різна інформація, що стосується сьогоднішнього заняття. Відшукайте аркуші, на яких записано особливості науково-пізнавальної літератури і прочитайте їх:

- текст наукового стилю, вживаються терміни;
- розширений довідковий апарат (передмова, післямова, тлумачні словники, коментарі тощо);

велика кількість ілюстрацій, їх різноманітність (малюнки, схеми, карти, фотографії,

таблиці тощо).

Ми вже знаємо, що таке науково-пізнавальна література і в чому її особливості. А тому переходимо до другого завдання.

Завдання 2. Дізнайтеся, хто пише науково-пізнавальні книжки? (Бібліотекар роздає дітям книжки і вони дізнаються про авторів книг.)

Автори науково-пізнавальних книжок не просто письменники, вони за професією вчені, науковці, інженери. Адже тільки вони можуть достовірно пояснити дітям різні наукові питання. Багатьох авторів науково-пізнавальних книжок ви вже знаєте. Хто може назвати? (Віталій Біанкі, Микола Сладков, Гнат Майстренко, Іван Соколов-Микитов, Юрій Дмитрієв, Анатолій Дімаров.)

Завдання 3. Вивчіть інструкцію «Як читати науково-пізнавальну літературу».

1. Необхідно уважно проглянути книгу (починати слід з титульного аркушу, ознайомитися зі змістом книги, зрозуміти, з яких розділів вона складається, у якій послідовності розташовується матеріал, які є ілюстрації.

2. Слід уважно прочитати анотацію, передмову, вступ, післямову, висновки; це допоможе краще зрозуміти зміст, призначення і мету книжки, отримати пораду, як треба читати книгу.

3. Ознайомитися безпосередньо з основним текстом.

4. Читати треба досить уважно, вдумливо, по частинах.

5. Необхідно робити виписки, записи незрозумілих слів.

6. Після кожного розділу необхідно спитати себе, чи все зрозуміло, що треба перечитати ще раз.

7. Записати всі відповіді про прочитану книжку в «Читацький щоденник».

Ви помітили, діти, що читання наукової і науково-пізнавальної літератури — це найкраща «розумова гімнастика». І тому, хто добросовісно її виконує, вона приносить справжню насолоду. І тоді найскладніші книжки стають захопливими і доступними.

Завдання 4. Навчіться вибирати книжки, знаходити потрібну.

Ми вже вміємо вибирати на книжкових полицях за темами, і також за картотекою. А сьогодні навчимося шукати літературу, яка дасть відповіді на наші запитання. Ви кидали у нашу скриньку папірці з питаннями, які вас найбільше цікавлять. Зараз ми спробуємо знайти книги, які дадуть на них відповідь.

1. Чому трава зелена?

Загляньмо до багатотомної ілюстрованої картотеки. Якщо запитання про траву, це ж про природу (шукає в картотеці відповідну карточку, читає анотацію, знаходить книжку на полиці. Отож усі, хто питає: «Чому трава зелена?» знайдуть відповідь у цій книжці: Топачевський А.О. Майстерня флори: Наук.-худож. кн.: Для серед. 1 ст. шк. Віку / худож. І.О. Ком'яхова. — К. : Веселка, 1998. — 135 с.: 1 л.

2. Наступне запитання : Коли і як виникло життя на Землі?»

Люрин І.Б., Уткін Н.С. Як розвивалося життя на Землі. — К. : Рад. школа, 1983. Мезенцев В. Енциклопедія чудес. Кн. 2. ч. 1. З п'ятьма віків. — 7 с. (розповідає про книги Володимира Мезенцева).

3. А от хтось із хлопчиків запитує: «Як дресирують тварин?»

Є в Москві театр звірів імені В. Дурова — відомого дресирувальника. Він був ще і вченим. Про свою роботу він написав книжечку «Мої звірі». Читайте її і ви навчитеся правильно дресирувати тварин.

А ще можна прочитати в книзі В. Мезенцева. Дуров В. Мои звери: Рассказы / Предисл. Н. Дуровой; Рис. Е. Рачева. — М. : Дет. лит., 1992. — 126 с.: ил. — (Шк. библиотека). Мезенцев В. Енциклопедія чудес. Кн. 2. — 197–198 с.

4. Чому людина спить?

Життя уві сні // Мезенцев В. Кн. 2. ч. 4

5. Хто придумав назву «альбом»?

Альбом... Це іменник. А іменники вивчає мова. Значить книжку будемо шукати про мову. (Знаходить в картотеці потрібне картку, потім — книжку на полиці, а в книжці — відповідь). От і знайшли, де дізнатись. Прочитаємо і будемо знати.

6. Де спить взимку ведмідь?»

У барлозі. Про це можна дізнатись з оповідань І. Соколова-Микитова. Соколов-Микитов І. У барлозі. Ведмеже сімейство // Джерельце. — К. : Рад. шк., 1989. — 179–180 с. Бібліотекар: А ще про це можна прочитати в оповіданні Зимова сплячка // Міщенко М. Дивосвіт. — К. : Веселка, 1990. — 150–152 с.

7. Що таке «радіація»?

Потрібно звернутися до книжечки Ігоря Жука «Діти і радіація». Жук І. Діти і радіація: Науково-пізнавальні розповіді: Для серед. шк. віку. / Худ. Є. Корольков. — К. : Веселка, 1993. — 22 с.

8. Коли прокидається від сну природа?

На це запитання шукайте відповідь в пізнавальній книзі: Волкова А.С. Весна: Пізнавальні оповідання. Для мол. шк. віку. — К. : Грайлик, 1991.

9. Хто створює телепередачу?

Телепередачі ми дивимось по телевізору. А телевізор — це техніка. Будемо шукати книгу про техніку. А ось і картка на книжку з телевізором на малюнку. Прочитаємо анотацію. О, знайшли. Це ж те, що потрібно (шукає книгу на полиці, показує дітям). Косач Ю. Чарівний кінескоп. — К. : Веселка, 1971. — 95 с.

Я гадаю, що всі ви тепер знаєте, де і як шукати відповідь на свої запитання.

IV. Підсумок заняття

Гра «Хто найрозумніший».

1. Яке колесо під час руху не крутиться? (*Запасне*)
2. Де вода стовпом стоїть? (*У пляшці*)
3. Які два займенники псують бруківку? (*«Я» і «ми»*)
4. Що залишається в коробці, якщо з неї вийняти сірники? (*Дно*)
5. Яка річка тече в роті? (*Десна*)
6. Який вузол не можна розв'язати? (*Залізничний*)
7. Як написати в чотирьох клітках «суха трава»? (*Сіно*)

Тема: Читач у бібліотеці

Мета: ознайомити дітей зі шкільною бібліотекою, її відділами, правилами користування бібліотекою; порядком розстановки книг на полиці; розвивати уміння самостійно вибирати книгу, зв'язне мовлення, мислення; продовжувати формувати інтерес школярів до самостійного читання.

Обладнання: книжкова виставка для дітей, оформлені поличні роздільники та «Правила користування бібліотекою».

Хід заняття

I. Організаційна частина

Гра-розминка «Якби я був»

- (- Якби я був сонечком, то я б...
- Якби я був книгою, то я б...
- Якби я був бібліотекарем, то я б...)

II. Оголошення теми та мети заняття

III. Основний зміст заняття

Скажіть, будь ласка, а хто знає, що таке бібліотека? Хто вже бував у бібліотеці? Підніміть руки. У якій?

Бібліотека — це приміщення, де мешкають книги. Сьогодні ви дізнаєтесь ще багато нового та цікавого про бібліотеку, пригадаєте значення слова бібліотека та правила користування бібліотекою. Потім ті із вас, хто ще не записався до бібліотеки, зможете це зробити та вибрати собі книжечку.

У нас сьогодні незвичайне заняття — заняття-подорож.

І перша зупинка — «Історична».

1. Вправа «Історична мандрівка “Погляд крізь час”»

А почнемо ми заняття з історичної мандрівки «Погляд крізь час». Два ваших однокласники, які дуже люблять історичні науки, приготували вам повідомлення про історію виникнення бібліотек.

1-й учень. Бібліотека — слово грецьке. Складається воно з двох слів «біблiон» — книга та «тека» — сховище, тобто, слово «бібліотека» у дослівному перекладі означає «книгосховище». Тобто книжкове містечко, де живуть книги. Бібліотеки мають свої давні історії. У Стародавньому Єгипті бібліотеки мали дуже гарну назву: «Аптека душі» або «Притулок мудрості», або «Будинок життя», але користуватися ними могли тільки багаті знатні люди, фараони та жерці храмів. Для простого люду вхід до бібліотеки був закритий.

2-й учень. Були бібліотеки і в Середній Азії ще в VII–VI тисячолітті до н.е. Археологи при розкопках знайшли залишки палаців, в одному з яких була бібліотека, яка налічувала 30 тис. книг. Усі вони згоріли, тому що були зроблені з глини.

У нас на Батьківщині, ще за часів Київської Русі, книга була у великій пошані. Відомий з історії київський князь Володимир Святославович (жив він тисячу років тому) відкривав школи, спеціальні майстерні, де переписували, розмножували книги. А в часи князювання Ярослава Мудрого в Києві при Софійському соборі засновується перша у Київській Русі бібліотека.

2. Розповідь з елементами бесіди.

Кожна книжечка має свій дім, адресу. Вона пишеться ось на такому **роздільнику** (*показує*). Це означає те, що книга має назву на цю букву або з такої літери починається прізвище письменника, що написав цю книгу.

Наприклад, буква «Н». Тут мешкають книги написані Нечуєм-Левицьким, Носовим і т.д. Буква «С»: М. Стельмах, В. Симоненко, М. Сингаївський і т.д. (бібліотекар показує книги).

Вам слід уміти користуватися бібліотекою. Уміти знаходити книги і повертати їх на місце. Дуже багато цікавих пригод і подорожей чекає на вас у нашій шкільній бібліотеці. Треба тільки взяти книжечку з полиці, зручно сісти за стіл і почати читати.

Продовжимо нашу мандрівку книжковим містом. **Наступна зупинка «Виставкова».**

Зверніть увагу на книжкові виставки та тематичні полиці. Тут виставлені найкращі книги про рідний край. Про нашу рідну Полтавщину, казочки, оповідки. Всі ці книжечки чекають на своїх читачів. До них приходять діти, кличуть до себе в гості. Книжечки радіють, вони люблять, коли їх чекають. Деяким книжечкам сподобалось в гостях. Їх бережно обгортали, між сторінок клали яскраві закладки (*показує*). А відпочивали вони на чистих столах, або шафах.

Але деяким книжкам жилось погано: «Мене ногою під диван запхнули», — скаржилась одна. «Сторінки пом'яли», — бідкалась друга. «Мене брали брудними руками», — плачучи говорила третя.

- Діти, які книги вам сподобалися більше?

-

3. Вправа «Перевтілення».

Уявіть, що ви книга.

- Якою книгою ви хотіли б бути?

- Про що розповідається у цій книзі?

- Який вигляд має книга: доглянутий чи занедбаний?

- Яких правил потрібно дотримуватися, щоб книги раділи й посміхалися?

А зараз зупинка третя — **«Бібліотечна».**

Про бібліотеку ви вже знаєте, а з яких відділів вона складається?

У нашій бібліотеці їх два — **абонемент та читальний зал**. Завітаємо в **«Довідкове бюро»** й дізнаємося, що означають ці слова.

Абонемент — слово французьке. Воно означає «право користування чимось». Бібліотечний

абонемент — це право користуватися бібліотекою. БА — це відділ, у якому можна взяти книгу додому, а також записатися до бібліотеки і кожному читачеві заводять свій документ, який називається «**Читацький формуляр**». У ньому бібліотекар записує назви книги, які ви хочете прочитати вдома. Прочитані книги, які ви повертаєте, бібліотека також відмічає у формулярі.

Другий відділ — це **читальний зал**. У читальному залі відвідувачі читають книги, які додому не видаються. Це рідкісні книги, журнали, довідники, енциклопедії.

Наша бібліотека працює щоденно з 08:00 до 14:00. Книги видаються на 15 днів. Читачів, які невчасно повертають книги до бібліотеки, називають боржниками.

4. Вправа «Займи позицію».

- Ви хотіли б, щоб вас називали таким образливим словом «боржник»?
- Не повертати книги вчасно — це добре чи погано?

А тепер перевіримо чи уважно ви мене слухали. **Наступна зупинка — «Загадкова».**

Щодня приходимо в храм духовний,
Що мудрості і дива повен.
Гортаємо сторінки чудові,
Світ пізнаємо у рідній мові.
Це не кіно, не ігротека
Дитяча це... *(Бібліотека)*

Розібратись в морі книг —
І веселих і сумних
Допоможе вам не пекар,
А знавець... *(бібліотекар)*

В школі — учень,
Вдома — син,
У театрі ти — глядач
Як зайдеш в бібліотеку
Будеш зватися... *(читач)*

Це не ляси — прибамбаси
І не плітки чи смішки,
І не брязкальця — прикраси
А улюблені... *(книжки)*

Книгу взяв в бібліотеці
І на кілька років зник.
І тебе і вже називають не інакше як... *(боржник)*

Додому дасть книжки в момент
Відділ цей... *(Абонемент)*

Цю барвисту гарну книжку
Кожен прочитав школяр.
Бо до всіх книжок доріжку
Прокладав нам всім... *(Буквар)*

Зупинка п'ята — «Бережлива».

Важливо знати, що книги у домашніх шафах краще ставити не абияк, а у певному порядку. Окремо — художні (вірші, казки, оповідання, повісті), окремо — науково-пізнавальні (про природу, техніку, науку тощо). У кожному з цих підрозділів зручно ставити книжки за абеткою; добре, коли

бібліотека різноманітна за своїм характером, тому зручно, коли під рукою будуть і словники, і збірки прислів'їв та приказок. Необхідно берегти книги, тримати їх у гарному стані. На полиці книжки мають стояти вільно. Між верхніми обрізами книжок і верхньою полицкою слід залишити вільне місце для проникнення повітря.

5. Практична робота в групах.

Бібліотекар знайомить з розстановкою книг, розповідає, як швидко вибрати книгу. Далі дає завдання групам відшукати певні книги. (Діти розбиваються на групи і підходять до стелажів з книгами.)

- А зараз спробуємо вибрати книги, які б ви хотіли прочитати. (Діти по черзі називають, які книги вони бажають вибрати, і разом з бібліотекарем знаходять їх.)

IV. Підсумок заняття.

Питання для закріплення у формі бліц-вікторини.

- 1.Заклад, у якому зберігаються та видаються книжки? (*Бібліотека*)
- 2.Дерево — не дерево, а листки має? (*Книга*)
- 3.На чому розташовані книги у бібліотеці? (*На стелажах*)
- 4.Як називають людину, яка працює у бібліотеці? (*Бібліотекар*)
- 5.Картка, у яку записуються дані читача і ведеться облік книг? (*Формуляр*)
- 6.Що зберігається у шкільній бібліотеці? (*Підручники, книги, журнали*)
- 7.Які відділи бувають у бібліотеці? (*Абонентський, читальний зал*)
- 8.Що потрібно знати, щоб стати читачем?

Розділ 2.

Від учня до читача високої інформаційної культури

Навчання бути читачем: зміст, методи, форми бібліотечних уроків для учнів основної і старшої школи

Демократизація суспільних процесів в Україні докорінно змінила ціннісні критерії системи освіти, визначаючи її як сферу духовного обслуговування людини, як найбільш оптимальний засіб інтелектуального, естетичного і практичного розвитку особистості. У зв'язку з цим варто звернути увагу на проведення у школах бібліотечних уроків, які не лише розширюють знання учнів, а й формують їх як духовно розвинених людей.

Згідно з «Положенням про бібліотеку загальноосвітнього навчального закладу», основні завдання бібліотеки полягають у формуванні в учнів інформаційної культури, вмінь та навичок бібліотечного користувача, розкритті перед ними головних функцій бібліотеки, ознайомленні з правами о обов'язками користувача, вихованні поваги до правил бібліотеки, популяризації бібліотечно-бібліографічних знань учнів шляхом проведення бесід, організації книжкових виставок, оглядів, лекцій, бібліотечних уроків, надання індивідуальних і групових консультацій тощо. Для того, щоб ця робота була ефективною, варто залучати до неї читацький актив, який допомагає працівникам бібліотеки.

Програма бібліотечних уроків має складатися з урахуванням вікових особливостей учнів та вимог шкільної програми з позакласного читання. Зазвичай така програма має орієнтований характер і повинна використовуватися творчо, з огляду на конкретні умови. Нею передбачається поступове набування і поглиблення учнями знань про книгу і роботу бібліотеки: від загального ознайомлення з бібліотекою – до знання змісту окремих розділів книжкового фонду, використання системи каталогів і картотек, бібліографічних посібників тощо. Знання школярів поступово поглиблюються, тому кожне наступне заняття має будуватися на більш складному матеріалі. На початку нового навчального року складаються тематично-календарні плани проведення бібліотечних уроків.

Під час проведення уроків бібліотечно-бібліографічного циклу доцільно використовувати найрізноманітніші методи: бесіди, лекції, практичні заняття, доповіді і повідомлення учнів, різні види змагань, ігри, вікторини тощо. Варто пам'ятати, що найгірше засвоюються знання, подані учням у готовому вигляді, а найефективнішою є робота, що організує школярів до самостійного дослідження, спонукає здобувати знання, здійснювати «відкриття». Умовно можна виділити такі типи уроку:

1. Урок ознайомлення з новим матеріалом.
2. Урок поглибленого вивчення матеріалу.
3. Урок-гра контролю знань, або урок систематизації та узагальнення.

Кожен із цих типів, у свою чергу, може мати багато варіантів, як, наприклад, урок поглибленого вивчення тієї чи іншої теми: урок-семінар, урок-диспут, урок із широким використанням ігрових моментів, інтегрований урок.

Мета вивчення основ бібліографії в школі полягає насамперед у тому, щоб учень сам дійшов до висновку: кожен вид діяльності неможливий без постійного засвоєння нової інформації, а це завжди пов'язано з пошуком, потребує знання спеціальних джерел. Під час занять в учнів має виробитися своєрідне відчуття єдності між наукою і тією літературою, яка містить відомості з цієї науки.

Успіх роботи з формування інформаційної культури учнів залежить від тісного контакту школи, бібліотеки і батьків, узгодженого планування всієї роботи з книгою.

Роль бібліотекаря сьогодні набуває нових рис – він не тільки виконує свої безпосередні функції, а й здійснює постійний пошук активних форм роботи з учнями щодо вироблення вміння орієнтуватись у зростаючому потоці інформації. Такий підхід до організації роботи шкільної бібліотеки потребує від бібліотекаря впровадження в практику нових інноваційних технологій.

У рамках найбільш уживаної в сучасній школі форми організації навчання – класно-урочної – ми використовуємо інтерактивні технології.

Суть інтерактивного навчання в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню життєвих цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії.

У процесі побудови бібліотечного уроку за алгоритмом інтерактивного спілкування визначальною є діяльність учнів, а головною функцією стає досягнення комунікативних умов, коли бібліотекар своїми діями бере участь у створенні ситуації, які стимулюють до пошуку нових способів пізнання, спонукають до аналізу матеріалу. Саме на такому уроці виникає зв'язок між змістом і способом спільної та індивідуальної діяльності учнів, добираються оптимальні варіанти вирішення проблеми, ситуації, завдання.

Серед багатьох форм та методів роботи окрему увагу варто звернути на метод проектів, за якого учні набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань (проектів), які поступово ускладнюються. Використання цього методу на бібліотечних уроках надає широкі можливості для формування умінь і навичок, необхідних для грамотного користувача бібліотеки.

Інтерактивні методи навчання допоможуть учням опанувати теоретичною базою знань про природу і суть інформації, її характеристики, форми існування (друковані джерела інформації, на нетрадиційних носіях), про інформаційні ресурси і системи, їхні структурні особливості: бібліотеки як обов'язковий компонент інформаційної інфраструктури суспільства, а також про проблематику сучасних інформаційних технологій: збору, переробки, зберігання, пошуку, використання і розповсюдження інформації.

Особлива увага приділяється формуванню інформаційних умінь, а саме:

- свідомий вибір тематики читання, його систематичність, послідовність;
- раціональні прийоми роботи з текстом та іншими джерелами інформації
- вільне орієнтування в інформаційному просторі;
- вміння грамотно ставити питання;
- вміння правильно застосовувати знайдену інформацію.

До практичних навичок, що формуються в процесі формування інформаційної культури належать:

- опрацювання раціональних прийомів пошуку необхідної для навчання літератури за допомогою бібліографічних посібників;
- використання довідково-бібліографічного апарату бібліотеки;
- орієнтація в джерелах інформації з метою максимального засвоєння і глибокого сприймання прочитаного, почутого.

Таким чином, інтерактивні методи навчання спрямовані на осмислення кожним учнем своєї діяльності, здатність дитини коригувати власні дії, досвід, мотиви і потреби, що є важливим чинником у вирішенні проблеми соціалізації освіти. Інтерактивне навчання допомагає сформувати вміння та навички навчатися самостійно, користуючись доступною інформацією.

Головною ідеєю у проведенні бібліотечних уроків повинно бути формування ставлення до бібліотеки як до невичерпного джерела інформації, духовного осередку, де можна не лише поповнити свої знання, а й відпочити, поспілкуватися з однодумцями, знайти нових друзів.

Тема: Вибір книг у бібліотеці

Мета: ознайомити дітей зі шкільною бібліотекою, її відділами, розстановкою книг, правилами користування бібліотекою; навчати самостійно вибирати книги; формувати читацькі інтереси школярів; виховувати бережливе ставлення до книги.

Обладнання: тематичні плакати, полиці, виставки. Закладки, якими учні будуть користуватися під час вибору книг. Рекомендаційні списки літератури. Тематичні картотеки. Картотека підручників. Алфавітний і систематичний каталоги.

Сучасна людина знаходиться перед Гімалаями бібліотек у положенні золотошукача, якому треба відшукати крупинки золота у масі піску.

С. Вавилов

Хід заняття

I. Організаційна частина.

Гра-розминка «Подарунок»

(Учні стають в коло. Їм пропонується своєму сусідові справа.)

подарувати гарний настрій

II. Повідомлення теми, мети, епіграфа

заняття

III. Основна частина

1. Розповідь з елементами бесіди.

Бібліотека — це заклад, де зберігаються і видаються книги для тимчасового користування. Ця кімната — це книжкове містечко. У бібліотеці працюють бібліотекарі, а ви є читачами. Наша бібліотека складається з двох відділів — абонементу і читального залу.

2. Словникова робота.

Абонемент — це місце індивідуального та колективного обслуговування читачів, яке передбачає видачу друкованих видань додому.

Читальний зал — місце, де читачі користуються друкованими творами у межах залу.

У нашій бібліотеці багато книжок: всі вони розміщені на стелажах за темами. У читальному залі ви можете познайомитися з книгами, які знають все — енциклопедіями, словниками, довідниками, прочитати пресу. Ці видання в одному приміщенні і додому не видаються.

А ще, бачите, скільки в бібліотеці виставок. Вони існують для того, щоб привернути увагу читачів до цікавих книг. На цій полиці стоять книжки, які надійшли до бібліотеки «Зверніть увагу — нові книги!» (Ознайомлення дітей з іншими виставками)

У кожного читача в бібліотеці є свій документ, який називається читацький формуляр. У ньому бібліотекар записує назви книг, які ви хочете прочитати вдома. Прочитані і повернені книги бібліотекар списує з формуляру.

3. Вправа «Мікрофон»

- Як потрібно користуватися бібліотечними книгами.
- Як називають читачів, які невчасно повертають книги до бібліотеки?

4. Робота з картками

А зараз дам вам дружні поради щодо вибору книг у бібліотеці (роздаю картки «Поради читачеві», пояснюю кожен пункт)

КАРТКА ПОРАДИ ЧИТАЧЕВІ

«Як вибрати книгу для читання»

1. Зайшовши в бібліотеку, треба звернутись до її каталогів. У перекладі з грецького «каталог» означає «перелік». Отже, каталог — перелік усіх книг, які є в бібліотеці. Каталог необхідний кожній бібліотеці, він служить посередником між книгою і читачем. Переглядаючи каталог, читач дізнається, чи є в бібліотеці потрібна йому книга, які книги є в бібліотеці з даної теми, які книги конкретного автора можна прочитати в цій бібліотеці.

2. У залежності від свого читацького позначення каталоги бувають алфавітні й систематичні. До якого звернутись, залежить від того, що знає читач про книгу.

3. В картотеках картки з назвами книг підібрані за окремими темами.

4. На книжкових виставках ти завжди знайдеш цікаві книги.

5. Переглянь бібліографічні покажчики. Це книги про книги. У них ти знайдеш анотації — короткі розповіді про зміст книги і поради, кому рекомендована дана книга.

6. Ти можеш сам вибрати книгу з полиць відкритого доступу.

5. Підготовка до практичної роботи. Бесіда.

А зараз підготуємося до практичної роботи — ще раз розглянемо розстановку книг у бібліотеці. (Розповідає про порядок розстановки: книги для окремого шкільного віку, за темами, про написи на роздільниках).

Для того, щоб знайти книгу, нам потрібно знати її тему, зміст. Якщо вам хочеться прочитати про природу, ви звернетесь до полиці, на якій буде роздільник «Біологічні науки».

- А яка ж книга на цій полиці буде для вас цікавою?

- Давайте пригадаємо, як дізнатись про зміст книги до того, як почнемо її читати (за допомогою знань про елементи книги: титульного листа, ілюстрацій, анотації).

- Де ще можна дізнатися про цікаві книжки? (З книжкових виставок).

Але на полицях стоять не всі книги, які є в бібліотеці на ту чи іншу тему. Частина з них читають діти.

- А чи можна дізнатись, які ще є книги в бібліотеці на ту чи іншу тему?

Звісно, можна. І допоможе в цьому систематичний каталог.

- Як побудований каталог?

У спеціальних ящиках зібрані карточки. Особливо зверніть увагу на високі карточки. Це — роздільники. На кожному роздільнику вказана тема. (Навести приклади). На каталожній карточці вказані найголовніші відомості про книгу: автор, назва книги, прізвище художника, який зробив ілюстрації, вказані вихідні дані та кількість сторінок в книзі.

- Як же користуватись каталогом?

Насамперед, ви знаходите роздільник, на якому вказана тема, яка вас цікавить. Потім за роздільником по картонках знаходите потрібну книгу, виписуєте, або запам'ятовуєте потрібну книгу, виписуєте, або запам'ятовуєте автора і назву книги. Бібліотекар допоможе вибрати книгу.

Алфавітний каталог охоплює весь книжковий фонд. У ньому записи розташовуються в алфавітному порядку прізвищ авторів і назв творів, незважаючи на тематику видань, завдяки чому легко встановити наявність у фонді конкретного документу, а також наявність і склад творів в того чи іншого автора. За алфавітним каталогом встановлюється чи є в бібліотеці певна книга, які твори певного автора є в бібліотечному фонді, коли вони видавалися і в яких виданнях.

Ще один помічник у виборі книг — покажчик. Покажчик — це книга, яка розповідає про інші книги. Ось один з таких покажчиків (навести приклад). У покажчик включаються відомості про

книги незалежно від того, чи є вони в бібліотеці, чи ні. Показчики видаються не для однієї бібліотеки, а для всіх відразу. Щоб знати, які книги є в нашій бібліотеці в показчику роблять помітки напроти тих книг, які є в бібліотеці.

Як користуватися показчиком? На початку кожного показчика є невелика стаття. Це передмова. З передмови ви дізнаєтесь, про які книги розкаже показчик. Часто в передмові дають поради, як користуватись показчиком, в якому порядку краще читати книги. У кожному показчику книги згруповані по розділах. Із яких розділів складається показчик, дізнаємось, якщо відкриємо зміст. У показчику повідомляється головне про книгу: автор, назва, коротка анотація. У книзі показчика можна знайти алфавітний список авторів та назв книг, які ввійшли в показчик.

Допоможуть вам у виборі книг списки літератури, які друкуються в книгах, журналах і газетах.

6. Практичне заняття. Робота в групах.

Учні розбиваються на три групи:

- I — отримує завдання вибрати книгу за назвою та прізвищем автора;
- II — за темою;
- III — «для душі»;

Кожна група знаходить потрібну картку каталогу, виписує дані на листок і віддає бібліотекареві. Діти користуються алфавітним, систематичним каталогами, рекомендаційними списками літератури.

IV. Узагальнення вивченого

Вікторина

1. Які каталоги ви знаєте?
2. Що таке алфавітний каталог?
3. Який каталог називається систематичним?
4. У якому каталозі ви знайдете книгу про голодомор 1933 року?
5. Де можна знайти книгу з хімії, біології?
6. У школі ти школяр, а хто ти у бібліотеці?
7. Скільки днів можна читати бібліотечну книгу?
8. Як називається відділ, де видаються книги додому?

V. Підсумок заняття

Вправа «Піраміда почуттів»

Учні по черзі виходять на середині класу і, простягаючи руку вперед, повідомляють про те, що вони дізналися, зрозуміли, відчули, відкрили для себе. Кожен наступний учень кладе свої руку наверх рук присутніх. Так утворюється «піраміда» почуттів.

Тема: Твої друзі — словники

Мета: ознайомити учнів зі словниками як одним із видів довідкової літератури; розвивати та удосконалювати навички пошукової роботи зі словниками, зорову пам'ять, зв'язне мовлення; сприяти виявленню інтересу до слів і словників; виховувати культуру роботи з книгою.

Обладнання: виставка словників; таблиці з цитатами про словник та про види словників.

*Не бійся заглядати у словник:
Це тишиний сад, а не сумне провалля.
М.Т. Рильський*

Хід заняття

I. Організаційний момент

Вправа «Сьогодні я пишаюся...»

(Потрібно пояснити учням, що пишатися можна будь-якими рисами, справами...)

II. Повідомлення теми, мети, епіграфу заняття

1. Робота з поетичними рядками.

Завдання. Про що йдеться у віршах? Прочитайте та вставте потрібне слово у другому вірші.

1. Букви золотом відтиснено:
Кожне слово — золотник.
Між братів-народів визнано
Український наш словник.

Д. Білоус

2. Буває, що слово відоме давно,
А знає не кожен, що значить воно.
І тут у пригоді стає визначник
Скарбів наших мовних
Тлумачний... (словник)

Д. Білоус

- Сьогодні ми з вами і познайомимося зі словниками, удосконалимо вміння працювати з ними.

III. Основний зміст заняття

1. Розповідь з елементами бесіди.

Усі ми живемо у прекрасному світі людей, і всі вони досить різні: сусіди, знайомі, незнайомі, друзі... Когось ми добре знаємо, а повз інших проходимо байдуже. Щодня ми чуємо багато різних слів. Вони можуть бути ввічливими і грубими, часом — дивними, а інколи й незрозумілими. І, звичайно, виникає потреба з'ясувати значення цих слів.

- До яких книг звертатися у таких випадках? (*До словників*)

- А коли у диктанті ви зробили помилки і вам треба вяснити написання орфограм, тоді до якої книжки треба звернутися? (*До словника*)

- Якщо виникла потреба перекласти слово з російської мови на українську? (*Теж звертаємось до словника*).

Високо цінував словникові видання відомий український поет М.Т. Рильський. У його поетичні скарбниці є прекрасний вірш «Мова». А слова з нього «Не бійтесь заглядати у словник: це пишний сад, а не сумне провалля» звучать для нас як порада, і їх ми взяли епіграфом до нашого уроку.

Словники — це один з видів довідкової літератури.

2. Словникова робота за тлумачним словником.

Словник — це зібрання слів у алфавітному порядку з тлумаченням, поясненням або перекладом іншою мовою.

М. Рильський писав: «Словники різного типу — звичайні, двомовні, тлумачні, синонімічні, фразеологічні, топонімічні, термінологічні та інші — потрібні і вчителям, і учням, і журналістам, і письменникам, і перекладачам, і вченим, і просто читачам, потрібні всім».

Словники поділяються на дві великі групи — лінгвістичні та енциклопедичні. Сьогодні мова піде про лінгвістичні словники, у яких об'єктом розгляду є слово як одиниця мови. Ці словники бувають одномовні і перекладні.

Основною частиною будь-якого словника є список слів, які характеризуються з будь-якої точки зору. У кожному словнику є супровідні розділи, які допомагають роботі з ними: вступна частина, склад словника, структура словника.

Серед одномовних словників найбільш вагомими є тлумачні словники.

(Демонструю з виставки.)

У них коротко і доступно розкривається лексичне значення слів, подаються їхні мовні характеристики — граматичні ознаки, наголос, написання.

Буває, що слово відоме давно,
А знає не кожен, що значить воно.

І тут у пригоді стає визначник

Скарбів наших мовних

Тлумачний словник.

Найбільший тлумачний словник Володимира Даля. Він складається з чотирьох книг, виданий у 1956р., але не втратив своєї цінності і до наших днів.

Різновидами тлумачних словників є словник іншомовних слів, у якому вміщуються слова, запозичені з інших мов, та термінологічний, у якому містяться визначення слів-термінів(наприклад, «Український педагогічний словник», «Словник юного техника», «Юного астронома»).

Найчастіше ви користуєтесь орфографічними словниками, які подають нормативи написання слів. Вони мають велике значення для розвитку як писемного, так і усного мовлення, використовуються для уточнення правил написання слів і їх форм.

Якщо не знаєш як писати

Слово «Атлантичний»,

Допоможе тобі в цьому

Словник орфографічний.

І не тільки написати,

Як правильно ще й вимовляти.

Поглянь уважно, а відтак,

Над кожним словом ти побачиш

Тонесенький цікавий знак.

Наприклад: б'ю, б'ємо, б'єте,

Печеш, печемо, печете,

Ось що я хочу вам сказати:

«Знак наголосу» його звати.

(Демонстрація різних орфографічних словників, які є у бібліотеці.)

Допоможуть правильно вимовляти слова орфоепічні

словники. (Демонстрація.)

- Ще є словник фразеологізмів, діалектизмів, антонімів, синонімів. (Демонстрація словників.)

Діти! Потрібно запам'ятати, що основна структура всіх словників спільна. Слова розташовані у алфавітному порядку. Щоб відшукати необхідну інформацію, необхідно знайти сторінку з літерою, з якої починається розшукуване слово і, будь ласка, читайте відповідне пояснення. (Наводяться приклади з різних словників, про які розповідалося вище.)

IV. Практична робота «Подорож до словника»

1. «Позмагаймося»

Клас ділиться на три групи. Кожна група обирає капітана, називає свою групу, отримує завдання на картках.

1 група

- 1) Переклади українською мовою: кладка, обсудиць.
- 2) З'ясуй значення іншомовного слова «бібліографія».

2 група

- 1) Перевір орфограму: с(е-и)ло, фу(т-д)боліст.
- 2) З'ясуй тлумачення слів: авторитет, барвінок.

3 група

- 1) Пояснити значення фразеологізмів:
взяти ноги в руки;
знати на зубок.
- 2) Доберіть антоніми:
свіжий хліб — (черствий)
свіжа газета — (учорашня)
свіже м'ясо — (протухле)
свіжа фарба — (засохла)
свіжа сорочка — (брудна)

2. «Мікрофон»

Бібліотекар дає мікрофон і пропонує кожній групі стисло висловитися про словники. Запитання записані на картках:

- 1) Словники — це...
- 2) Як допомагає словник?
- 3) Як розташовані слова у словнику?
- 4) До якого словника ми будемо звертатися, щоб з'ясувати значення слова «бібліотека»?
- 5) У якому словнику дізнаємося, як писати слово «макулатура»?
- 6) Що означає слово «детектив»? Який словник нам допоможе?

V. Підсумок заняття

Вправа «Трансформер»

Уявіть, що ви — словник, складіть монолог словника.

Я — словник...

Я хочу...

Я люблю...

Я мрію...

Я бажаю...

Тема: Структура книги, використання її довідкового апарату

Мета: поширити знання про структуру книги; сформувати вміння і навички самостійної роботи з книжкою, здійснювати пошук, добір, систематизацію, узагальнення навчально-пізнавальної інформації, користуючись її довідково-інформаційним апаратом; виховувати інтерес до самостійного читання.

Обладнання: книжкова виставка «Твої улюблені книжки», а також книги на кожному столі, у яких є ілюстрації, передмова, післямова.

Хід заняття

I. Організаційний момент

Створення позитивної атмосфери навчання. Аутотренінг

Щоб збадьоритися і налаштуватися на творчість, заплющуємо очі й голосно повторюємо:

- Я радісний...
- Я щасливий..
- Зі мною друзі...
- Вони мене люблять...
- Мені приємно, я легко дихаю...
- У бібліотеці тепло, сонячно...
- Я готовий гарно попрацювати!

II. Повідомлення теми, мети заняття

III. Основний зміст заняття

1. Розповідь з елементами бесіди.

Діти, уважно прочитайте текст на титульній сторінці книжки, яка лежить перед вами на столі.

- Про що розповідає вам перша сторінка?

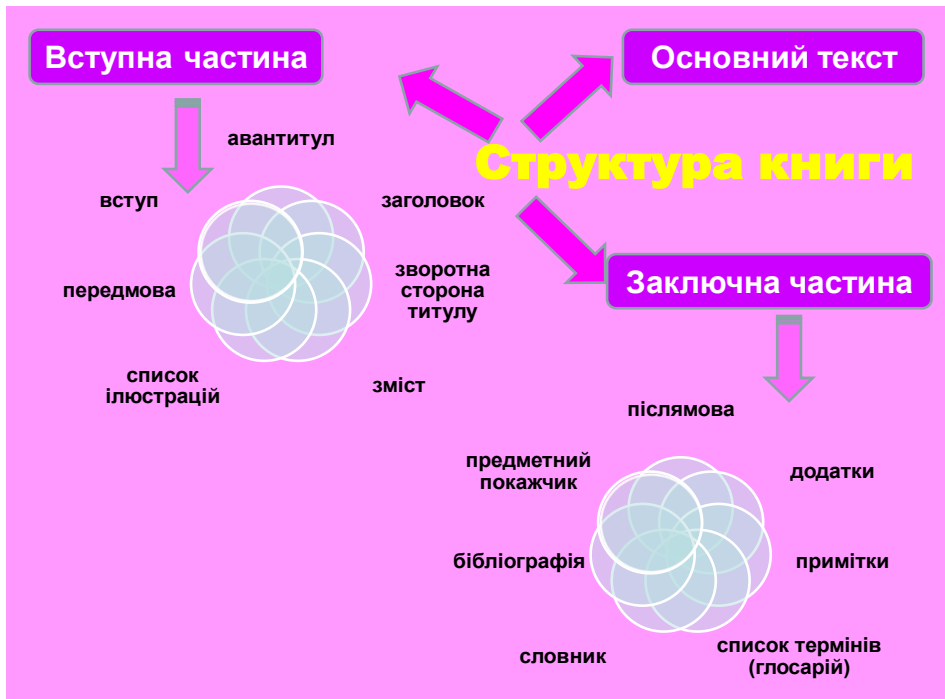
Особливу увагу звертаємо на прізвище автора і назву твору. Інколи буває, що школяр знає назву твору, але не знає автора.

А книги з однаковими назвами трапляються дуже часто. Наприклад, «Дванадцять місяців» С. Маршака і «Дванадцять місяців» — настільна книга-календар та інші.

Як правило, ви одразу звертаєте увагу на назву книги. І за назвою можете визначити тематику деяких книг. Але є книги, з якими ви зустрічаєтесь вперше, і визначити, про що йдеться, вам допоможуть ілюстрації на обкладинці, а ще краще заглянути в книгу. У ній ви знайдете зміст, передмову або післямову. Саме ці елементи допоможуть вам дізнатися про що розповідається в новій для вас книзі.

2. Робота зі схемою.

Розгляньте уважно схему. Розкажіть про структурні частини книги.

IV. Закріплення

вивченого

1. Робота в групах.

І група

Розглянути книгу Даніеля Дефо «Робінзон Крузо». Розповісти про неї на основі побаченого.

(На обкладинці книги ми бачимо ім'я та прізвище автора та назву книги, а також невеличкий малюнок, на якому зображені Робінзон і П'ятниця. Коли розкриємо книгу, то бачимо передмову, з якої дізнаємося, що «Життя і незвичайні та дивовижні

пригоди Робінзона Крузо, моряка з Йорки, що прожив 28 років на безлюдному острові» — всесвітньовідомий роман англійського письменника Даніеля Дефо (1660–1731), одна з найулюбленіших книг юнацтва, у якій з поетичним натхненням оспівано творчу працю людини, її мужність, волю, винахідливість. Ілюстрації, що розміщені в книзі, допомагають уявити той світ, у якому жив Робінзон.)

II група

Розглянути книгу під назвою «В країні дрімучих трав». Розповісти про неї на основі побаченого.

(Автор цієї книги — Володимир Брагін. На титульній сторінці вказано, що це роман-казка. На ілюстраціях зображені комахи, більші за людину. З післямови ми дізнаємося, що в цьому оригінальному науково-фантастичному романі-казці розповідається про надзвичайні пригоди вченого, якому вдалося зменшити свій зріст у сотні разів і прожити близько сорока років у Країні Трав серед різноманітних комах.

Але що це за країна? Де вона знаходиться? Зі слів людей, котрі в ній побували, письменник і веде свою розповідь.

У цій книзі є зміст, з якого ми дізнаємося, що роман-казка складається з семи частин і кожна з них має свою назву.)

2. Вправа «Подивись і розкажи»

Переглянувши ілюстрації до творів, дати відповідь на питання:

- Про що розповідають їм малюнки?
- Що ви дізналися про героїв книг?

3. Практична робота «Виготовлення книжок-саморобок»

Щоб закріпити знання про елементи книги, проводимо практичну роботу: виготовлення книжко-саморобок. У старих дитячих журналах або книжечках підбираємо тексти творів відомих українських письменників, а ще можна запропонувати дітям зробити ілюстрації до цих текстів. Це може бути книжка одного письменника або збірник різних авторів. Головне зібрати основну частину — текст, а решта: титульний лист, обкладинка, передмова, заголовок, а також ілюстрації будуть рукописними.

Із книг-саморобок можна оформити книжкову виставку. Головне, що в процесі роботи закріплюються навички перегляду книг, використання науково-довідкового апарату.

VI. Підсумок заняття

Вправа «Незакінчене речення»

- Мені сьогодні сподобалось...
- Я змінив своє ставлення до...
- Я так і не зрозумів...
- На наступному занятті я хочу...

Тема: Історія бібліотек. Перша бібліотека України

Мета: ознайомити учнів з історією виникнення та розвитку бібліотек; сприяти всебічному розвитку дитячого світогляду; виховувати інтерес до читання.

Обладнання: комп'ютерна презентація найбільших бібліотек світу.

Хід заняття

I. Організаційний момент

Вправа «Ти мені подобаєшся...»

Кидаємо один одному м'яч, називаючи позитивну якість того, кому ми відправляємо м'яч. Стежимо за тим, аби вправу виконали всі учасники.

II. Повідомлення теми та мети заняття

Бібліотеки — найважливіші в культурі. Може не бути університетів, інститутів, інших культурних установ, але якщо є бібліотеки, культура в такій країні не згине. З незабутніх часів з'явилися бібліотеки. Отож, ми сьогодні поговоримо про найдавніші бібліотеки світу.

III. Основний зміст заняття

1. Захисти учнями заздалегідь приготовлених проектів.

I група

Найдавніша Ніневійська бібліотека

Бібліотеки як сховища писемних пам'яток та рукописних книг були відомі ще в стародавньому світі. (Ассирія, Єгипет, Китай, Греція, Рим). На території сучасного Іраку, у п'ятому тисячолітті до нашої ери піднялось над пісками невеличке місто — Ніневія. У першому тисячолітті до н.е. місто стало столицею Ассирії, відомою на весь світ. Але 612 року до н.е. Ніневія була зруйнована, тисячоліття пролежала вона в руїнах, всіма проклята і забута. Згадали про Ніневію десь у середині 19 століття. Під час розкопок, на лівому березі річки Тигра, знаходилася похована столиця Ассирії — Ніневія. І серед цих руїн — рештки палацу одного з останніх ассирійських царів — Ашшурбаніпала. Було відкрито кілька кімнат, у яких, здавалося, хтось навмисне позвалював тисячі черепків. Кожний такий черепок вкривали маленькі клинці. Таким клинописом користувались у давнину народи Межиріччя. Знайдені таблички були дбайливо та вміло відібраною бібліотекою. За розпорядженням царя переписувачі знімали копії з книг, що зберігались у бібліотеках давніх міст. Завдяки давнім бібліотекам та архівам до нас дійшли сотні тисяч текстів.

У бібліотеці Ашшурбаніпала зберігалося понад 30 000 глиняних книжок. На більшості з них написано «Палац Ашшурбаніпала. Царя царів Ассирії». Ця бібліотека зберігала на глиняних сторінках своїх книжок усе, чим була багата культура Вавилону та багатьох інших країн і народів. Зібрана Ашшурбаніпалом бібліотека — найбільша коштовність перед світовою культурою.

У Ніневійській бібліотеці зберігався і своєрідний державний архів. Зіставляючи ці документи,

дослідники знаходять багато відомостей про життя країн стародавнього світу.

Особливо цікаві записи літературних творів — пісні, гімни, оповідання, приказки та прислів'я. На одній табличці умістилась ціла збірка шумерських приказок. Ось дві з них: «Гарно вбраного всюди зустрічають радо» та «Втік від дикого бика, наразився на дику корову».

У Ніневійському книгосховищі книжки були чітко упорядковані. Вони склалися з багатьох «аркушів» — табличок однакового розміру. Внизу кожної таблички стояла повна назва книги. У цій бібліотеці були розміщені книги по галузях знань.

Був у бібліотеці і каталог, де зазначалася назва книги, кількість рядків. Галузь знань — відділу до якого належала книжка. Знайти потрібну книгу було легко і просто: до кожної полицки прикріплювалася невеличка глиняна бирка з назвою відділу, Зовсім як у сучасних бібліотеках. Як поповнювалося це книгосховище? Частина книжок було привезено з переможених Ассирією країн. Частина купували в храмах інших міст або у приватних осіб. Переважну більшість книжок заповнювали релігійні тексти.

Серед знахідок був своєрідний словник ассирійсько-шумерської мови. Ці таблички допомогли вивчити цю давню мертву мову.

Завдяки бібліотеці Ашшурбаніпала нам відомі історії, легенди, міфи та оповідки шумерів, вавілонян та ассирійців, а також їхні наукові доробки.

II група **Александрійська бібліотека**

На початку III століття до н.е. культурним центром усього світу стала Александрія. У цьому місті було створено бібліотеку, де зберігалися наукові твори Греції та країн Сходу. Зберігалася тут і бібліотека Аристотеля, яку купив Птоломей для Александрійської бібліотеки. Вона була оточена колонадою, поміж колонами скульптури — погруддя філософів, поетів, тих, чиї імена тісно пов'язані з «Храмом муз». Це був своєрідний інститут. В Александрійській бібліотеці зібрана була більшість книг, древніх та нових рукописів. Недарма англійській письменник Бернард Шоу, один з видатних драматургів і публіцистів нашого, XX сторіччя, назвав цю бібліотеку «пам'яттю людства». Її називали одним із семи «чудес світу».

Цінували свою бібліотеку й викладачі. Вони казали своїм учням: «У цих сувоях захована мудрість. Щедро посяні в них зерна знань. Не лінуйтеся, читайте й перечитуйте, і ви пригорщами збиратимете плоди мудрості... Жоден стільки не розкаже, як ці книги.

В Александрійській бібліотеці було зібрано близько 400 000 книг. Бібліотека постійно поповнювалася. Був час, коли її сховища налічували 700 000 сувоїв. Головного охоронця бібліотеки призначав цар. 415 року з наказу й благословення архієпископа Кирила натовп спалив частину книг Александрійської бібліотеки. Невігласи, обмануті люди, вони були впевнені, що, спалюючи «язичницькі» книги, творять святе, богоугодне діло. Та церковники запізналися. Александрійська бібліотека вже на той час відіграла велику роль у розвитку світової культури. Книги, написані вченими, твори ще давніших авторів, зібрані й переписані тут, встигли розійтися по всіх країнах світу. Особливо багато їх потрапило в Рим, а звідти вони розходилися по всій Європі, залишаючи глибокий слід у новій, європейській цивілізації. Прийняття християнства на Русі відіграло провідну роль у розвитку культури і насамперед у поширенні писемності. Князь Володимир Святославович створює в країні школи, книгописні майстерні, привозить багато книг з Візантії, Болгарії.

Великий полководець стародавніх часів Олександр Македонський, який жив у 356–323 р. до н.е., під час свого походу на схід заснував у Єгипті місто, яке назвали в його честь Александрією.

III група **Перша бібліотека Київської Русі**

Київський князь Ярослав Мудрий заснував першу на Русі бібліотеку. Це було в 1037 році.

Бібліотека була відкрита при Софійському соборі. При бібліотеці були зібрані перекладачі та переписувачі, які перекладали книги з грецької мови на слов'янську та переписували їх. Праця була тяжка й повільна. Ці рукописи разом з придбаними зберігалися у бібліотеці для загального користування. Бібліотека Софійського собору налічувала 950 томів.

З «Повісті минулих літ» ми дізнаємося про таке: «Любив Ярослав книги, читав їх часто і вдень, і вночі. І зібрав скорописців багато, і перекладали вони з грецького на слов'янське письмо. Написали книг вони велику силу. Ними повчаються віруючі люди і тішаються плодами глибокої мудрості. Начебто один хтось зорав землю, а другий посіяв. А інші жнуть і споживають багату поживу. Велика, бо користь від навчання книжного. Книги, мов ріки, які наповнюють собою весь світ; це джерело мудрості, в книгах — бездонна глибина. Ми ними втішаємося в печалі, вони світило мудрості, і якщо старанно пошукати в книгах мудрості, то знайдеш велику втіху і користь для своєї душі».

Отже, Київська Софія стала першою книгозбірнею на Русі. Тому й було зібрано тут як церковні твори, так і літературу із світової історії, географії, астрономії, філософські та юридичні трактати. Були там і численні грецькі рукописи. Звичайно, переважала церковна література. Але було багато книг і світського характеру. Особливою популярністю користувалися роман «Александрія» — про життя Олександра Македонського, збірки притч з церковних житій та творів давньогрецьких авторів (Плутарх, Сократ, Ксенофонт, Аристотель, Геродот).

Та чи не найбільша заслуга Ярославової книгозбірні й переписувальної майстерні при ній полягає в тому, що книги, що вийшли звідти, стали основою інших бібліотек, послужили справі поширення писемності на Русі. Подібні бібліотеки створюються і в інших куточках давньоруської держави, де пишуться літописні ізводи, літературні твори. Були бібліотеки при соборах у Новгороді і Чернігові, в Суздалі і Полоцьку, в Смоленську і Рязані, в Ростові і Володимирі. Створювались бібліотеки в монастирях.

Але в літописах нема жодної згадки про Ярославову бібліотеку після 1037 року. Яка ж її доля, що з нею сталося?

Низка дослідників вважають, що вони збереглися і до нашого часу. На їх думку, під час татаро-монгольської навали 1240 року бібліотека була схована в підземних лабіринтах, яких у Києві вдосталь і про які виникли легенди. Особливо поширена думка, що бібліотека знаходиться в підземних лабіринтах Софійського собору.

Книги із бібліотеки та книгописної майстерні Софійського собору тривалий час зберігалися в інших церквах і монастирях, про що є згадки в пізніших джерелах. Книги Софійської бібліотеки служили цілям просвіти і розповсюджувалися по всій Русі, сіючи добро, розвіюючи темряву, оповідаючи про велику і могутню державу наших предків.

І вдячні нащадки у червні 1969 року на території Державного архітектурно-історичного заповідника «Софійський музей» встановили меморіальний знак на честь заснування першої згаданої у літописі бібліотеки. На гранітному камені викарбовано портрет Ярослава з книгою в руках. А під ним напис: «Року 1037, Ярослав цей, син Володимира, засіяв книжними словами серця вірних людей. Велика ж бо користь людині від учення книжного».

IV група

Початок книгодрукування

На Русь папір вперше потрапив у XIV ст., а виготовляти його почали в XVI ст. Уперше папір з'явився в Китаї дві тисячі років тому. Китайці довго тримали в секреті метод виготовлення паперу.

Книгодрукування винайшов німець Йоган Гуттенберг у XV ст. Він відлив букви-літери з металу. З окремих літер складали слова, рядки, сторінки. Першу книгу він надрукував у 1456р.

Першу російську книжку надрукував Іван Федоров і його помічник Петро Мстиславець у Москві, в 1564 році.

Перші друковані книжки видавались в середньому по 300 примірників. Зараз у нашій Країні вони друкуються тиражами 150 тис, а деякі — у мільйон примірників. Двері наших бібліотек широко відчинені для читачів. Сьогодні найбільшими бібліотеками України є: Державна парламентську бібліотека; бібліотека Академії наук України імені Вернадського; бібліотека Київського університету

IV. Закріплення вивченого

1. Вправа «Улюблена книга»

Уявіть, що ви збираєтеся в тривалу подорож. Яку книгу ви покладете у валізу? Кожен з учасників по черзі повинен невербальними засобами зобразити ту книгу, що він обов'язково візьме із собою. Той, хто відгадав, буде зображати свою книжку

2. Вправа «Друкарська машина»

Уявімо, що всі ми велика «друкарська машинка». Кожен запам'ятовує по три літери. Тренер називає, наприклад, слово: «бібліотека». Той, кому дісталася літера «б» плескає у долоні, всі плескають у долоні, наступна літера «і»... Знов повторюються всі дії. Якщо машинка помиляється, то «друкуємо» слово наново.

V. Підсумок заняття.

Вправа «Це класно»

Учні по черзі говорять:

«Я знаю...

Я запам'ятав...

Я зрозумів...

Я вмю...»

Усі інші вигукують: «Це класно!» і водночас піднімають вгору великий палець.

Тема: Книги та бібліотеки. Їх роль та значення в житті людини

Мета: ознайомити учнів з історією виникнення першої книги та бібліотеки; дати поняття «бібліотека», її значення в житті людини; розвивати пам'ять, увагу, мислення. виховувати любов до книги, вміння цінувати людську працю, усвідомлення важливості книги для людства.

Обладнання: книжкова виставка «Українська книга — оберіг нації, багатство і краса невмирущих цінностей», довідкова література, завдання для гри.

Хід заняття

I. Організаційний момент

Вправа «Ніхто не знає...»

Учні кидають один одному м'яч зі словами: «Ніхто з вас не знає, що я...»

II. Повідомлення теми, мети заняття

Книжки складають скарбницю людського знання, нескінченний рукопис праці, успіхів і невдач людського розуму; вони в усі часи були найбільшою силою, що рухає

- Як ви розумієте слово «книга»?
- Чому Біблія є і нині однією з найголовніших книг?
- Що називається літописом ?

III. Основний зміст заняття

1. Розповідь із використанням комп'ютерної презентації

23 квітня 1996 року в пам'ять померлих у цей день у 1661 році письменників світового масштабу — Мігеля Сервантеса, Вільяма Шекспіра і Лопе де Вега, ЮНЕСКО оголосила **23 квітня**

Всесвітнім днем книги. Замисліться, що таке книга, яку деякі з вас уже полюбili, а на деяких читання наводить тільки сон. Книга — це просто папір з буквами. І все. Але якщо ви її прочитаете — станеться диво: книга вам відкриє свою таємницю. Одна — подарує нові знання, інша — дасть пораду, третя — втішить і дасть віру, четверта — розвеселить. Книги відкривають перед людьми безмежний світ. Протягом усього життя ми звертаємося до книжки. З дитячих літ вона допомагає зрозуміти світ, що нас оточує. Вона відкриває небачені обрії, допомагає зрозуміти історію народу, розкриває таємниці природи, життя. Книга допомагає у навчанні, збагачує знаннями, зміцнює волю. Книга — мудрий друг, який, не вмючи говорити, розповідає про незвичайні пригоди й подорожі. Книга потрібна людині, як повітря, як світло.

2. Вправа «Історична довідка»

(Учні повідомляють про відомі їм факти з історії виникнення книги.)

1. У стародавні часи на землі не було книжок. Але потреба передавати якісь відомості виникла у людей дуже давно. «Сторінками» найдавніших книжок ставали камені, сокири, щити. Писали на всьому. Згодом почали писати на глиняних табличках, які потім сушили на вогні. Але коли якийсь учений збирався в дорогу і брав дві-три «книжки», йому потрібен був віз. З часом люди навчилися робити книжки з тонкої шкіри. Першу таку книжку зробили в Малій Азії, у стародавньому місті Пергамі. Через те «папір» цей назвали пергаментом. Але книжки були дуже дорогі. Потім в Африці з'явилися книги з папірису. Писати на них було зручно, але через кілька років вони розсипалися. І от у XIII столітті в Європі навчилися виготовляти папір, схожий на той, яким користуємося і сьогодні.

2. Над створенням книжки працює великий колектив: письменники і художники, редактори і коректори, верстальники і дизайнери, колектив видавництва та друкарні, працівники комбінату з виробництва паперу. Перш ніж книги побачать світ, вони в рукописному варіанті потрапляють разом з ілюстраціями художника до видавництва, де над ними працюють видавничі редактори і коректори. Підготовлений видавництвом рукопис надходить у складальний цех. На фотоскладальних автоматах оператор готує фотонабір, тобто зображення рукописного тексту на фотоплівці. Ретушер перевіряє якість одержаного зображення і, якщо це потрібно, робить необхідні виправлення. Потім готують папір, розрізають на аркуші певного формату. У друкарську машину закладають підготовлений папір і спеціальні поліграфічні фарби, на кожній секції закріплюють металеві пластини з нанесеними на них текстами та ілюстраціями. Після цього матеріал потрапляє у брошурувально-палітурний цех. Віддруковані аркуші згинають так, щоб сторінки книжки були розташовані відповідно до нумерації. Потім їх зшивають і одержують книжковий блок. Тоді блоки вставляють у палітурку і закріплюють клеєм. Ось уже книжка і готова, її перевіряють, запаковують і відправляють на книжкові склади, а звідти — до магазинів.

3. Робота в групах.

Порядок проведення

1. Бібліотекар забезпечує учнів інформаційними картками (відповідною літературою, з якої вони можуть одержати потрібну інформацію).
2. Учні об'єднуються у групи. У кожній групі вибирають доповідача.
3. Кожна група одержує завдання.
4. Групам виділяється 10 хвилин для пошуку інформації.
5. Представники груп виступають із повідомленнями.

Інформаційна картка 1. Книги-плитки

Існували цілі бібліотеки, зроблені з плиток. Кожна «книга» складалася з кількох десятків чи навіть кількох сотень плиток, як наша книга з багатьох сторінок. Плитки нумерували, як сторінки і на кожній проставляли назву.

Писар креслив свої знаки на м'якій глиняній плитці тригранною загостреною паличкою.

Вдавивши паличку в глину, він тут же виймав її. На плитці залишався слід. Після цього плитку обпалював гончар.

Інформаційна картка 2. Книги-стрічки.

Придумали такі книги древні єгиптяни (*III ст. до н.е.*) Вони були виготовлені у вигляді довгої-предовгої стрічки. Робилася ця книга з паперу, тільки дуже дивного. Його виготовляли з рослини, яка називалася папірус. Вона вдвоє вища за людину, зі стовбуром товщиною з людську руку. Росте вона в Африці, на берегах річок і боліт. Із кори цієї рослини робили сандалії, із волокон — тканини. Але найбільше славився папірус тим, що з нього робили книги. Серцевину очерету-папірусу різали на смуги, смуги клали одна на одну, придавлювали вагою, сушили на сонці. Отримували аркуші, на яких можна було писати.

Інформаційна картка 3. Книги з воску

Воскові книжечки були винайдені ще в часи древніх римлян. Воскова книжечка мала такий вигляд: декілька табличок-довідок, охайно витесаних всередині, скріплювалися шнурками через дірочки, які були пророблені у двох кутках дощечки. Квадратну виїмку кожної дощечки заповнювали воском — жовтим чи пофарбованим у чорний колір. Писали на такій книзі сталюю паличкою.

Інформаційна картка 4. Книга зі шкіри

У папірусу і воску з'явився суперник — пергамент. Матеріал для книг виявився значно кращим за папірус. Шкіру можна було різати, згинати, фальцювати в зошити, зшивати в книги. На пергаменті почали писати по обидва боки. Така книга була величезною і дуже важкою. Палітурка робилася з двох дощечок, обтягнутих шкірою.

У бібліотеках такі книги приковували залізними ланцюгами до стовпів, щоб ніхто не міг її украсти.

Інформаційна картка 5. Берестяна книга

За свідченнями учених берестяні книги виникли на Русі в XI столітті. Літери на бересті дряпали гострим залізним стержнем. Написи на берестяних грамотах виконувалися кирилицею. Поступово у міру зростання майстерності обробки бересту, з нього стали робити книги. Пройшовши обробку, берест ставав еластичним, м'яким.

Інформаційна картка 6. Книга з паперу

На Русь папір завезли італійські купці. Спочатку папір був непопулярним. Книги, як і раніше, робилися з пергаменту. Але згодом дорогий пергамент поступається місцем дешевому паперу. Сучасний папір виготовляють із дерева, яке проходить складний та довгий процес обробки.

4. Метод «Прес»

- Як ви розумієте вираз «зчитана книжка»?

Якщо так кажуть, значить книжка не припадає пилком на полиці, а переходить із рук у руки, від читача до читача. У бібліотеці за нею стоїть черга, її читають удома, у транспорті, а інколи навіть ідучи по вулиці. Пошарпана, здатна щомиті розсипатися, книжка може припинити своє існування, якщо її вчасно не «підлікувати».

- Хто відповідає за книжчине «здоров'я», як ви думаєте, діти?

Звісно, самі читачі. Треба не тільки вміти берегти книгу, а й за потреби потурбуватися, щоб продовжити її життя — підклеїти сторінки, обкладинку, вивести плями. Якщо кожен читач стане хорошим «лікарем» книги, це продовжить життя тисячам томів.

5. Вправа «Мікрофон»

Пригадайте правила користування книгою.

6. Вправа «Уявна подорож»

А зараз уявіть, що ви потрапили у найбільшу бібліотеку світу...

Відвідувати її — звична справа. Бібліотеку можна порівняти з містом. Вулиці цього міста —

книжкові полиці, майдани — читальні зали. Тут щодня збирається багато гостей. Гості ці — читачі.

Пригадайте, що означає слово «бібліотека»?

бібліо — «книга»;

тека — «збереження».

Без книги не існувало б бібліотек. Для бібліотеки книга — це найдорожчий скарб. Саме бібліотека є найважливішою творчою лабораторією, саме від її ресурсів і послуг залежить якість та зміст навчання і наукових досліджень. Якість книги визначається не за ілюстративним матеріалом, а за авторським текстом та його професійним опрацюванням у видавництві. Бібліотекарями Львівського банківського інституту Національного банку України зібрано і систематизовано афоризми, вислови та прислів'я про книгу. Пропоную до вашої уваги, діти, уривки з книги, випущеної видавництвом Львівського банківського інституту.

7. Вправа «Прочитай, обговори, поясни». (Робота в парах.)

Прочитайте вислови, обговоріть у парах, як розумієте їх значення, поясніть.

1. Хороша книга — це дар, який автор заповів людському роду (Д. Аддісон).
2. Книга тоді хороша, коли автор говорить усе, що треба, тільки те, що треба, і так, як треба (Аристотель).
3. Житиме лише та книга, дух якої спрямований у майбутнє (О. Бальзак).
4. Книга — велика річ, доки людина вміє нею користуватися (О. Блок).
5. Книги — це вікна, через які видно душу (Г. Бічер-Стоу).
6. Книги — засіб переміщення у просторі досвіду зі швидкістю перегортання сторінки (Й. Бродський).
7. Книги пишуть за допомогою книг (П. Бауст).
8. Немає минулого, доки є книги (В. Бульвер).
9. Книги — люди в палітурках (А. Макаренко).
10. Книга — це посудина, яка нас поповнює, але сама ніколи не порожніє (А. Декурсель).

8. Розповідь із використанням комп'ютерної презентації.

Книжка ще за часів Київської Русі була у великій пошані. Київський князь Володимир Святославович (*жив він тисяча років тому*) відкривав школи, спеціальні майстерні, де переписували і розмножували книги.

Створювались бібліотеки в монастирях. Тут вводилась особлива посада: бібліотекар, книгохранитель.

Перша в Україні бібліотека була заснована великим київським князем Ярославом Мудрим у 1037 році в Київському Софійському соборі. У ній зберігалося понад 850 томів різних рукописних творів.

Одна з найбільших бібліотек світу — Національна бібліотека конгресу США. Заснована вона у 1800 році. Її книжковий фонд — 40 млн. книг.

Найбільша бібліотека в Україні — Центральна наукова бібліотека ім. Вернадського. Її фонди становлять близько 15 мільйонів примірників. Україна має кілька десятків тисяч дитячих та шкільних бібліотек.

Наша шкільна бібліотека одна з них. До ваших послуг — просторий, світлий читальний зал, довідковий відділ. Абонемент та читальний зал — це два відділення у звичайній бібліотеці. Давайте ще раз оглянемо володіння нашої бібліотеки, звернувши увагу на її мешканців.

(діти розглядають розміщення книг у бібліотеці)

Тривалий час книга була єдиним і основним джерелом інформації. Сьогодні світ заповнили комп'ютери. Сучасний комп'ютер пише музику і вірші, малює, грає у шахи, розмовляє. Він практично уміє робити все, що і людина. Сьогодні світ переживає процес бурхливої інформатизації і стрімко зростає кількість інформації. Фантастично розвивається електронно-обчислювальна техніка, що робить інформацію доступною практично кожному. Ви, мабуть, знаєте про існування електронних книг.

9. Рубрика «Новини сьогодення»

У Франції створено книгу, зовні схожу на традиційну. Під обгорткою розміщений екран. Електронну книгу можна покласти до сумки. Вона працює на батарейках протягом 5 годин. Це одночасно і книга, і бібліотека, і віртуальний книжковий магазин. Її пам'ять зберігає одночасно біля 30 книг по 500 сторінок кожна.

10. Вправа «Займи позицію»

- У майбутньому друкована книга залишиться чи її замінить електронна?
 - Чи можна бути освіченою людиною, якщо не знаєш комп'ютера?
 - Чи можна бути сучасною, якщо не читаєш книг?
 - Чи потрібна бібліотека в майбутньому?

11. Рубрика «Закон і ми».

Бібліотечну галузь України визначають близько 20 законодавчих актів:

1. Основним законом держави, в тому числі й бібліотечної сфери, є Конституція України, прийнята у 1996 році. У ній закріплені положення про сприяння держави розвитку культури української нації.

2. Базовим профільним законодавчим актом залишаються «Основи законодавства України про культуру» 1992 рік. Ряд статей цього документа безпосередньо стосуються бібліотек і націлені на збереження фондів.

3. Закон України «Про бібліотеку і бібліотечну справу» 1995 р. містить досить широке коло положень щодо обов'язків держави зі створення та утримання бібліотечних закладів.

4. Ряд інших законодавчих актів:

- «Про інформацію»;
- «Про авторське право і суміжні права»;
- «Про захист прав споживачів» та інші, які безпосередньо впливають на різні сторони діяльності бібліотек.

12. Вправа «Я так думаю»

- Зважаючи на названі нормативні акти, зробіть висновок, чи надає наша держава відповідну увагу розвитку бібліотек.

IV. Підсумок заняття.

Вікторина

1. Хто був засновником першої бібліотеки на Русі? (*Ярослав Мудрий*)
2. Перший підручник для навчання грамоти? (*Буквар*)
3. Першодрукар у Росії? (*Іван Федоров*)
4. Що означає слово «бібліотека»? («бібліо» — книга, «тека» — сховище)
5. Яке свято ми святкуємо 23 квітня? (*Всесвітній день книги і авторського права*)
6. Де створювалися перші бібліотеки?
7. Перша друкована книга в Україні. Коли вона була видана? («Часослов», 1616 р.)

Тема: Конкурс бібліотечних ерудитів «Уважні та начитані»

Мета: закріпити набуті учнями знання з тем «Книги та бібліотеки», «Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки»; розвивати пам'ять, увагу, логічне мислення; виховувати бережливе ставлення до книжки.

Обладнання: плакат «Схема ДБА», виставка довідкової літератури «Що? Де? Коли?».

Хід заняття

I. Організаційний момент

II. Основний зміст заняття

Добрий день, шановні учасники гри, уболівальники, гості. Сьогодні ми з вами зібралися в цьому залі, щоб визначити, хто з вас найкраще оволодів навичками роботи з довідковим апаратом бібліотеки. Мета нашого незвичайного заняття — закріпити набуті вами знання з основ бібліотечно-бібліографічної грамотності. Конкурс буде проводитися у чотири тури, оцінюватиме його компетентне журі у складі. (Називає членів журі.)

На переможців брейн-рингу чекають приємні сюрпризи.

Отже, починаємо! Запрошую команди зайняти свої місця. Насамперед нам потрібно ближче познайомитися, тому надаємо слово командам для представлення. (Команди виголошують привітання, девізи.)

I тур. «Історія книги та бібліотеки»

1. Засновник першої бібліотеки на Русі. (*Ярослав Мудрий*)
2. Найзнаменитіша бібліотека древності (III ст. до н.е.) (*Олександрійська*)
3. Перша друкована книга в Україні. Коли вона була видана? («Часослов», видана 1616 року друкарнею *Киево-Печерської лаври*)
4. Перший підручник для навчання грамоти. (*Буквар*)
5. Творець художнього твору. (*Автор*)
6. Невеличка за обсягом книжка. (*Брошура*)
7. Довідкове видання з переліком місяців, чисел, днів. (*Календар*)
8. Твір, написаний від руки. (*Рукопис*)
9. «Вічна» книга. (*Біблія*)
10. Батьківщина паперу. (*Китай*)
11. Першодрукар у Росії. (*Іван Федоров*)
12. Кількість примірників видавничої продукції. (*Тираж*)

II тур. «Довідково-бібліографічний апарат — помічник у виборі джерел інформації»

1. Що ви використовуєте при пошуку та виборі потрібної вам літератури? (*Довідково-бібліографічний апарат, бібліографічний покажчик*)
2. Довідковий апарат — це... (*Каталоги, картотеки, довідковий фонд*)
3. Що таке бібліотечний каталог? (*Перелік документів нарізних носіях інформації, наявних у фонді однієї бібліотеки або групи бібліотек, складених у певному порядку*)
4. Які види бібліотечних каталогів ви знаєте? (*Алфавітний, систематичний, предметний, краєзнавчий, електронний*)
5. Як розміщені картки в алфавітному каталозі? (*За алфавітом*)
6. Як побудовано систематичний каталог? (*Картки групуються за напрямками знань, за певною системою, згідно з таблицями ББК*)
7. Назвіть ядро довідково-бібліографічного фонду. (*Енциклопедії, словники, довідники, краєзнавчі матеріали, збірники та періодичні видання*)
8. Про що повинен пам'ятати читач при користуванні картотеками? (*Не можна виймати, псувати картки*)
9. Як називається допоміжний апарат до систематичного каталогу? (*Алфавітно-предметний покажчик*)
10. Книга, що містить короткі відомості, поняття з певних питань. (*Довідник*)
11. Що таке «енциклопедія»? (*Систематизоване зведення знань (за алфавітом або за темами), в перекладі з грецької — «коло знань»*)
12. У якій картотеці розміщено матеріали періодики? (*Систематичній картотеці статей*)

III тур. «Пошук інформації за допомогою довідкової літератури»

(Кожна правильна відповідь — 4 бали, час — 3 хв.)

Зараз до мене вийдуть капітани і шляхом жеребкування оберуть завдання для своєї команди.

1. Де знайти значення слів: «асоціація», «лідер», «маркетинг», «менеджер»? (*У словнику*)

іношомовних слів)

2. Де знайти переклад слів українською мовою: «пожелание», «лакомство», «гостинная», «габіє», ? (У перекладних словниках)

3. Доберіть синоніми до слів: «бібліотека», «учитель», «журналіст», «порядний». Яким словником ви скористаетесь? (Словником синонімів)

4. Поясніть значення слів: «легенда», «казка», «п'єса», «абонемент». Який словник допоможе в цьому? (Тлумачний словник)

IV тур. «Каталоги, картотеки — гордість бібліотеки»

Як і в попередньому турі, зараз капітани оберуть завдання для своєї команди. (Правильна відповідь оцінюється 5-ма балами, час — 5 хв.)

Складіть рекомендаційний список літератури з 5-ти джерел за допомогою каталогів і картотек з теми:

- «Брати наші менші»;
- «Історія мого краю»;
- «Я — фотограф»;
- «Святе слово — учитель»

Бібліотекар: Ми наближаємося до фіналу. Прошу вийти капітанів команд.

V тур. Конкурс капітанів

(Кожна правильна відповідь — 1 бал. Якщо один капітан не дає правильної відповіді, запитання переадресовується іншому.)

1. Продовжити прислів'я:

«Книги читати — ... (усе знати)

«Ученому — світ, а ... (невченому — тьма)

«Книга — твій друг, без неї... (як без рук)

«Хто багато читає, той ... (багато знає)

«Хліб живить тіло, а ... (книга — розум)

«Книга вчить, як ... (на світі жить)

« Книга в щасті прикрашає, а в нещасті... (утішає)

«Книга — ... (джерело знань)

2. Відгадай загадки:

«Язика не має — розуму навчає. (Книга)

«Біле поле, чорне насіння, хто його сіє, той розуміє. (Книга)

«Хто говорить мовчки? (Книга)

«Дерево — не дерево, а листки має. (Книга)

(Журі оголошує результати фінального конкурсу, підбиває підсумки гри і нагороджує переможців)

III. Підсумок заняття

Вітаємо всіх, хто взяв участь у грі, хто так завзято вболівав за свою команду. Сподіваюся, що у вашу скриньку ерудита додалася цікава і корисна інформація. І, звичайно, особливі вітання переможцям нашої гри.

Тема: Гігієна читання і реставрація книги

Мета: навчити дітей правильно користуватись книгою, дотримуватись гігієни читання; ознайомити дітей з матеріалами та інструментами, які потрібні для ремонту пошкодженої книги; виробити навички ремонту книжок; виховувати любов і бережне ставлення до книги

Обладнання: пошкоджені книжки, клей, скотч, марля, папір, картон, набір хімікатів для видалення плям, ножиці, прозорий папір.

*Все, що серце і що розум вік творили не один,
Повизбирувало людство в книги — перли із перлин.
ЮЮ. Ванаг*

Хід заняття

I. Організаційний момент

Вправа «Анкета».

Перед кожним учасником покладемо чистий аркуш, на якому потрібно зазначити:

1. Улюблений поет?
2. Улюблений прозаїк?
3. Улюблений літературний персонаж?
5. Улюблений предмет?

Інші учасники, прослухавши відповіді, які зачитує бібліотекар, повинні відповісти, кому належить ця анкета.

II. Повідомлення теми та мети заняття

Вправа «Мікрофон».

Прочитати епіграф, висловити свою думку щодо прочитаного.

Книги відкривають нам свої таємниці. Одна дарує нові знання, інша дає поради, третя — втішає, четверта — розвеселяє. Тому, якщо людина читає, вона не тільки багато знає, але й ніби проживає багато цікавих життів. Книга потрібна людині, як повітря, як світло. З дитячих років вона допомагає вам пізнати світ, знайомлячи з казками, веселими і сумними віршами, оповіданнями про великих і сумних людей, таємницями природи... Книги — всюди поруч з нами. Вона наш друг і порадник і нам потрібно шанувати її, любити і берегти, у неї вкладено велику працю багатьох людей.

III. Основний зміст заняття

1. Робота в групах.

- А чи знаєте ви, як берегти книгу?
- Як поводитися з книгами, щоб вони якнайдовше служили людям?

Зараз ми з вами попрацюємо в групах:

- 1 група розробляє правила користування книгою,
- 2 — правила гігієни читання,
- 3 — готує презентацію теми «Чистота — запорука вашого здоров'я та здоров'я книги».

Творча робота в групах (вироблення правил за опорними малюнками, опорними текстами, розв'язками ситуативних задач.)

2. Презентація спільної роботи.

1 група

1. Не можна брати книгу брудними руками. Коли сідаєте читати, погляньте на свої руки, чи чисті вони? Подивіться на стіл — чистий він, сухий?

2. Дехто перед тим, як перегорнути сторінку, обов'язково лизне палець. Робити так не слід, бо від цього псуються сторінки, забруднюються аркуші. Брати книгу неприємно і небезпечно. Отож потрібно думати не лише про здоров'я та зовнішній вигляд книги, але й про своє власне здоров'я.

3. Перегортати сторінки можна лише за верхній куточок. Якщо перегортати за нижній, то швидко зітруться цифри, які позначають номери сторінок.

4. Класти в книгу олівець чи ручку теж не треба від цього псується блок книги, обкладинка. Краще користуватися закладкою.

5. Книги, особливо підручники, повинні бути обгорнуті.

6. Читати книгу під час їжі зовсім не припустимо.

7. Книги бояться бруду, вогкості і сонячних променів.

8. А ще книги бояться пилу і комах точильників.

II група Гігієна читання

1. Дуже шкідливо читати лежачи. Шкідливо і для книжки і для очей.

2. Ще шкідливіше читати книгу в транспорті і небезпечно читати книжку, ідучи вулицею. Навіть найцікавіші книжки краще читати в приміщенні, сидячи за столом. При цьому класти книжку не просто на стіл, а на спеціальну похилу підставку. Це корисно і для самої книжки, і для очей читача. Очі менше втомлюються. І текст краще сприймається.

3. Сидіти потрібно лише прямо, не горбитися, бо виростете сутулими. Це негарно і погано для здоров'я.

4. Світло на книжку повинно падати з лівої сторони трохи ззаду.

5. У настільній лампі бажана молочна або матова лампочка потужністю 40–60 Ват на відстані в 50–60 см від книжки.

6. Сторінки книжки мають бути рівномірно освітлені, без тіней і зайчиків. При слабкому освітленні ваші очі швидко втомлюються. Не забудьте, що їм потрібно давати перепочити.

7. Дуже важливо тримати книгу на відстані не менше 30 см від очей. Варто відміряти лінійкою 30 см і запам'ятати цю відстань. Якщо ви будете стежити за цим, згодом це стане звичкою.

3 група Чистота — запорука здоров'я

1. Чистота — запорука здоров'я не тільки для людей, а й книжок теж. У задушливому, прокуреному повітрі книжки, як люди, погано себе почувають. Шкідливі речовини тютюнового диму вбираються папером і псують його.

2. Дуже гаряче і дуже холодне повітря теж погано діє на книжки. Від спеки і холоду книжки скоріше старіють.

3. Пил, що осідає на книжки, утруднює їх дихання. Повітря не може проникнути через шар пилу, папір починає задихатися, пітніти, і тоді на запітнілі й непросохлі місця книжок нападають ззовні хвороботворні мікроби. І книжки зацвітають пліснявою. Щоб цього не сталося, 2-3 рази на рік змійте пил з книжок домашнім пилососом. І частіше провітрюйте кімнату.

4. Не влаштовуйте протягів. Книжки бояться їх, як і різких коливань температури та різких коливань вологості. Сильний струмінь повітря під час провітрювання (особливо взимку) не повинен досягати книжок. Найкраще тримати книжки за скляними дверцятами. І далі від вікон.

5. Як не дивно, книжки не люблять вікон. Від ультрафіолетових променів сонячного світла аркуші книжок стають ламкими, кольорові обкладинки вигорають. В яскраві сонячні дні завішуйте вікна, створюйте в кімнаті розсіяне світло. Або зашторюйте зсередини дверцята книжкової шафи.

6. Між верхом книжок і наступною полицею завжди потрібен невеликий простір для циркуляції повітря.

Тема: Книгодрукування в Україні

Мета: ознайомити учнів з історією створення книги з найдавніших часів; розповісти, який шлях пройшла книга; показати учням значення книги в розвитку світового суспільства; розвивати інтелектуальну активність учнів, культуру мислення, увагу; викликати інтерес до книги та історії її виникнення; виховувати любов до книги, бережне ставлення до неї.

Обладнання: малюнок давніх пам'яток писемності, дошка, таблиця «Види перших книг», плакати з висловлюваннями відомих людей про книги, виставка «Книгодрукування в Україні».

Хід заняття

I. Організаційний момент

Гра-розминка «Мінлива кімната»

Усі учні повільно, хаотично рухаються по кімнаті. Учитель говорить: «Уявіть, що...

- a) З неба падають гроші...
- b) Поруч із вами з'являється крокодил...
- c) Вам на коліна стрибнуло ваше улюблене кошеня...
- d) Розпочинається грозовий дощ...
- e) Раптом із-за хмари вияснилося сонечко...

f) Кімната тепла, жовтогаряча. Ви відчуваєтеся наповненими щастям, енергією, легкими пухирцями, які легко піднімають вас до неба...».

II. Основний зміст заняття

1. Розповідь бібліотекаря.

Книга — одне з найбільших чудес, створених людиною. Відтоді, як люди навчилися писати, свою всю мудрість вони довірили книжкам. Книги відкривають нам світ, допомагають уявити минуле, зазирнути в майбутнє. Шлях розвитку книги був довгим і складним.

Сьогодні на уроці ми поговоримо про книгу, про її створення. І важко уявити собі, що колись книга не була паперовою.

2. Робота в групах. Презентація проектів.

I група. Глиняні таблички

У сиву давнину люди використовували для письма камінь, кістки, дерево, глину, шкіру, шовк. Наприклад, відома бібліотека асирійського царя Ашшурбаніпала (668–626 рр. до н.е.), яку він зібрав у Ніневії, складається з більш як тридцяти тисяч глиняних плиток із текстом, написаним клинописом. Від однієї до кількох сотень глиняних плиток утворювали книгу.

Пізніше, коли глиняні таблички були розшифровані, виявилось, що в них знаходяться історичні хронічки, договори, закони, звіти про будівництво, медичні, астрономічні, релігійні твори.

II група. Перші друковані книги

Перші паперові книги з'явилися в Європі в XIII ст., їх довгий час писали від руки. Одна книга виготовлялася 5 — 7 років і коштувала дуже дорого.

Довіряючи всі свої знання і досвід книгам, люди навчилися зберігати їх. Скарбницями книг називають бібліотеки. У перекладі з давньогрецької мови слово «бібліотека» означає приміщення, де зберігаються книги («біблію» — книга. «тека» — сховище). Бібліотеки з'явилися з незапам'ятних часів. Давні єгиптяни називали їх «аптеками для душі», тому, що книжки робили людську душу благородною, а розум сильним. Однією з найбільших бібліотек стародавнього світу вважається Александрійська бібліотека, яка була заснована на початку III ст. до н. е. Зі всієї величезної імперії Олександра Македонського до неї привозили сувої написані різними мовами. Бібліотека нараховувала близько 700 тис. папірусних сувоїв.

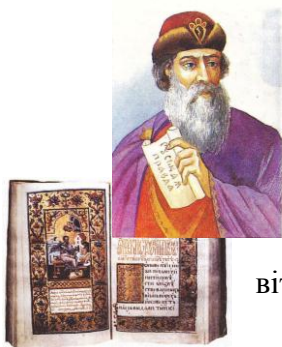
III група. Книгодрукування в Київській Русі

В Україні перша книгозбірня з'явилася за часів Київської держави. Її створив князь Ярослав Мудрий у 1037 році.

Поява книгодрукування — значна віха в розвитку культури українського народу, серйозний чинник у формуванні національної свідомості. Друкована книга, окрім свого функціонального призначення, започаткувала і новий етап в історії культури — мистецтво книгодрукування, яке стало одночасно і виявом гуманістичних тенденцій в українській історії та зброєю представників вітчизняного гуманізму в боротьбі за незалежність.

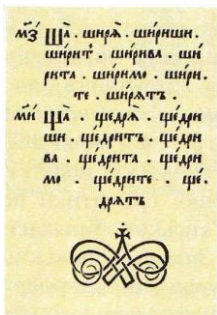
В Україні до появи першодруків панувала рукописна книга, котра була витвором малярства. Характерною її пам'яткою є рукописне Пересопницьке Євангеліє, складене в 1556–1561 роках у Заславі при монастирі св. Трійці, що тривалий час належало Пересопницькому монастирю на Волині. У ньому широко використовується тогочасне назовництво, особливо волинський діалект. Пересопницьке Євангеліє здобуло славу не тільки взірця тогочасної української мови, а й пам'ятки українського мистецтва. Головний зміст орнаментики — зображення української флори.

Друкована книга становила поєднання графічного мистецтва і

поліграфічної техніки. Перші книжки, друковані кирилицею, з'явилися у 1491 році в краківській друкарні Швальпольта Фіюля. Це були «Осьмигласник», «Тріодь цвітна», «Часословець». Українським першодруком вважається «Апостол», надрукований у 1574 р. Іваном Федоровим у Львові. «Апостол» історично започаткував розвиток друкарства в Україні.

Одночасно з «Апостолом» І. Федоров видає навчальні книги — граматики. Зразком такої книги є «Буквар», надрукований у 1574 р. «Буквар» складався з двох частин: азбуки та матеріалів для читання. Крім того, що ця книжка є одним з українських першодруків, вона ще й цінна пам'ятка шкільної освіти.

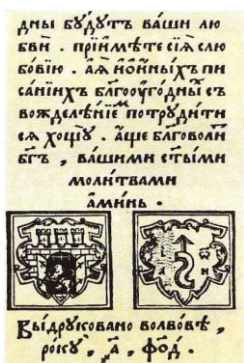

3

Остання сторінка 1547 р.

Пам'ятник Івану

Одним із Лавра. Перший, хто Плетенецький (1554–1624). Десь біля 1615 року він купив в Стратині у спадкоємців Федора Балабана гарну друкарню і перевіз її до Лаври.

Початкова сторінка «Букваря». Сторінка «Букваря» кінцівкою.

«Букваря» з гербом Львова та знаком Івана Федоровича.

Федорову у Львові

осередків книгодрукування в Україні була Печерська розпочав тут друкарство, став архимандрит Єлисей

Лавра випустила в світ довгу низку розкішних видань, наприклад, «Бесіди на ап. Павла» (1623), «Бесіди на діяння» (1624), «Тріодь Пісна» (1627), «Тріодь Цвітна» (1631), «Требник» (1646), «Патерик Печорський» всіх трьох видань (1661, 1678, а особливо 1702-го), «Апостол» (1695), «Напрестольне Євангеліє» (1697 та 1707) — все це пишні видання, з великою кількістю гравюр. За 100 років своєї найкращої праці Лавра мала декілька десятків дуже гарних граверів, серед яких були й такі талановиті, як монах Ілля, Леонтій Тарасевич та Інокентій Щирський.

Перший період лаврського друку — це період її вільного життя; Лавра друкувала всі книжки, які тільки вважала за корисні та потрібні, і ніхто тоді не ставав їй на перепоні цієї культурної праці. Таким життям жила Лавра цілих 70 років, тобто до того часу, коли українську церкву було віддано московському патріархатові (1685).

Успенський собор Києво-Печерської лаври, висаджений у повітря 1941 р. Знову постав із попелу у 2000 р.

Отже, поряд із засвоєнням та розвитком традицій книгодрукування Івана Федорова, в кінці XVI – на початку XVII ст. українські майстри вели пошуки нових засобів і елементів як в організації друку, так і в оздобленні книг. Спроба реформувати церковнослов'янський кириличний шрифт, збагачення книги новими високохудожніми прикрасами, у яких поєднувались елементи мистецтва Відродження з творчістю українських народних майстрів, свідчать про плідний розвиток друкарства в означений період.

«Гребник» Петра Могили (богослужбова книга, видана друкарнею Києво-Печерської лаври в 1646 р.)

1. Гравюра І. Щирського до книги С. Яворського, із зображенням гетьмана Мазепи з гербом, 1689 р.

1698 р.

2. Гравюра І. Щирського до книги П. Орлика,

могли

У наш час книгу друкують у друкарнях в багатьох тисячах примірників, і робиться це з такою швидкістю, про яку першодрукарі не і мріяли.

IV група. Поезії про книгодрукування

Про те, як зараз друкують книгу, чудово розповідає у вірші С.Маршак «Як друкували книгу».

Сейчас набор пойдєт в печать, в машину ляжет скоро.

Но прежде надо оттиск снять с готового набора.

По строчкам валиком мазнут и тиснут от печаток,

Чтобы увидеть, нет ли тут ошибок, опечаток.

Но вот наборщик лист собрал, теперь страницы свяжет,

А уж в машине круглый вал их свежей краской смажет.

Пошла, пошла машина в ход бесшумным скорым.

Бумага белая идет, чтоб встретиться с набором.

Выходит комом первый лист, но это только проба.

Теперь, печатник — машинист, глядеть ты должен в оба,-

Чтобы печать была чиста, красива и опрятна,

Чтоб на поверхности листа не появились пятна.

С бумагой встретиться на миг набора лист свинцовый-

И уж страницы наших книг оттиснуты, готовы.

А переплетчик их сошьет, края обрежет мигом.

Потом оденет в переплет, и вот пред вами — КНИГА!

Як бачите друкування книги дуже складне, у ньому бере участь багато людей різних професій. Ось чому до книги треба ставитися дбайливо, берегти її. Сьогодні книги теж зберігаються у бібліотеках. І вони є необхідною складовою нашого життя. У найбільшій бібліотеці України імені Вернадського налічується понад 15 млн. книг.

Якщо вас зацікавила отримана інформація, завітайте до нашої бібліотеки. Тут запропонують вам багато цікавих книжок, які перенесуть вас у минуле і допоможуть здійснити подорож у часі.

3. Вікторина «Книгоград».

1. Назвіть найдавнішу бібліотеку на території України. (*Бібліотека Ярослава Мудрого*)

2. Коли і ким в Україні була заснована першодрукарня? (1573 р. в м. Львові першодрукар Іван Федоров заснував першу типографію)
3. Як називалася перша друкована книга на Русі? Хто її надрукував? («Апостол» Івана Федорова)
4. Як називається заклад, у якому зберігаються та видаються для тимчасового користування книги? (Бібліотека)
5. Що зберігається в бібліотеках? (Книжки, газети, журнали)
6. Яка з найдавніших бібліотек нараховувала понад 700 тис. сувоїв? (Александрійська бібліотека)
7. Хто був першим творцем рукописних книг? (Монахи)

III. Підсумок заняття

Вправа «Включи уяву».

Подумайте, з образом якої книги асоціюється ваш сусід (назва, автор)? Потрібно обговорити, яким чином виникають ці асоціації.

Тема: Бібліографія як джерело інформації та ключ до знань

Мета: ознайомити дітей із поняттям про бібліографію, її призначення, ознайомити з бібліографічними покажчиками; розвивати вміння правильно шукати і добирати необхідні джерела за допомогою бібліографічних списків; виховувати інформаційну культуру.

Обладнання: картотека газетно-журнальних статей, картотека, каталог, бібліографічні покажчики, списки рекомендованої літератури, проекти емблем бібліографії.

Люди перестануть мислити, якщо перестануть читати.

(Дені Дідро)

Хід заняття

I. Організаційний момент

Я знову рада зустрітися з вами (показує сигнальну картку)

- А ви з яким настроєм поспішали на урок? Чому?

Учні показують ті сигнальні картки, які відповідають їх настрою:

II. Повідомлення теми заняття

Людина не уявляє свого життя без книги. Адже книга — це знання, дружня бесіда, відпочинок. Чим дорослішими ви стаєте, тим ширше і серйозніше коло питань, які у вас виникають. Де знайти відповіді на ці та багато інших запитань? Звичайно, у книгах. Як же відшукати найкращі з них і найкорисливіші для вас? Адже з кожним роком у всьому світі зростає кількість друкованих видань. Їх наскільки багато, що читаючи навіть усе життя, не прочитаєш. Проте засмучуватися не варто, адже прочитати всі книжки неможливо і не обов'язково. Головне орієнтуватися у цьому морі книг, зуміти вибрати те, що найбільше цікавить. У цьому вам допоможуть каталоги, картотеки, а також допоможе бібліографія. Сьогодні ми будемо вчитися, як знаходити потрібну книгу в бібліотеці.

III. Основний зміст заняття

1. Розповідь з елементами бесіди.

Із давніх-давен люди шукали спосіб управління книжковим багатством. Склали збірки, хрестоматії кращих творів, пізніше почали складати каталоги, різноманітні списки, покажчики,

огляди літератури і статей. І все це, називалося бібліографією, а сьогодні — це бібліографічні покажчики.

2. Словникова робота. Робота з тлумачним словником.

- Що означає слово «бібліографія»? (Слово «бібліографія» походить від двох грецьких слів «біблїон» — книга і «графо» — пишу).

- Як звуться люди, які упорядковують списки літературних творів?

Ще в I ст. н.е. слово «бібліограф» означало працю переписувача книг. У наш час терміном «бібліографія» називають область діяльності по підготовці і передачі інформації про твори друку. Люди, які упорядковують ці списки літератури, називаються бібліографами. Бібліографи складають каталоги, картотеки, рекомендаційні списки, бібліографічні покажчики, пам'ятки, організують книжкові виставки.

- Знайдіть у тлумачному словнику української мови значення слів «каталог», «картотека».

3. Вправа «Створи емблему».

Намалювати емблему бібліографії. Презентувати ескізи.

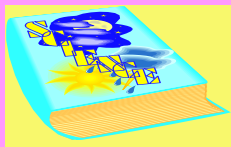
Емблема бібліографії

На моїй емблемі намальовано книги, з яких ми добуваємо знання, а яблуко — плоди цих знань

Я зобразив силует людини в окулярах, що говорить про те, що ця людина багато читає. У голові у неї книги. Ця емблема символізує розумну особистість.

Моя емблема символізує любов кожної людини до книги.

Емблемою бібліографії ще в сиву давнину був ключ, а значення її означало — «ключ до всіх знань». Пам'яттю бібліотеки є каталоги, які за лічені хвилини допомагають відшукати потрібну вам книгу.

4. Повідомлення юних книголюбів

«Каталоги і картотеки».

1). Каталог — це перелік книг, які є у фонді бібліотеки, Складається він із карток. На кожну книжку пишеться окрема картка, куди

заносяться основні відомості про книгу: автор, назва, де і коли видана, кількість сторінок і коротко про що вона.

(Демонстрація каталогу)

У шкільній бібліотеці створено систематичний каталог і каталог назв творів художньої літератури.

2). У систематичному каталозі картки групуються за змістом книг. Це значить, що картки на літературу певної галузі знань, наприклад, з математики, астрономії, фізики тощо, збираються в одному місці.

(Демонстрація картки)

3). А коли забули автора потрібної книги, а пам'ятаєте лише її назву, у цьому випадку вас виручить каталог назв. Він побудований дуже просто: всі книги в цьому розставлено в алфавітному порядку назв книг. На кожній картці після назви вказано автора книги.

4). Підібрати найновіші матеріали вам допоможе систематична картотека журнальних і газетних статей, тому що книги не встигли відобразити ці поняття. Вона побудована так, як систематичний каталог і є його доповненням.

5). Відрізняється тим, що картки за темами стоять у зворотньо-хронологічному порядку, тобто на початку — найновіші статті. Щоб знайти вибрану статтю, необхідно вказати назву журналу чи газети, рік видання, номер журналу, число і місяць виходу газети.

5. Робота з бібліографічними покажчиками, списками, пам'ятками.

Особливе значення мають рекомендаційні бібліографічні посібники. Бібліографічні покажчики — це книги про книги. Вони допоможуть вам вибрати кращу книгу з різних питань, ознайомлять з їх змістом.

1). Інтерактивна вправа «Мікрофон» — продовжити речення:

«Я зустрічаюсь у своєму житті зі списком рекомендованої літератури...»

Списки рекомендованої літератури пропонують найкращі книги на різноманітні теми та за шкільними програмами, а також твори художньої літератури.

2). Вправа «Склади список за покажчиком».

(Роздати покажчики. Скласти за покажчиком список книг для читання, правильно вказуючи відомості про книгу).

3). Вправа «Хто швидше».

Знайдіть у запропонованих газетах та журналах список рекомендованої літератури з даних тем на карточках. Майже всі вони мають спеціальні бібліографічні розділи. Не забувайте їх переглядати і ви завжди будете своєчасно дізнаватись про новини літератури.

IV. Підсумок заняття

Бліц-турнір.

1. Що означає термін «бібліографія»? (*Бібліографія в перекладі з грецької — книгописання. Складається з двох грецьких слів: «бібліо» — книга; «графія» — пишу*)

2. Що означає слово каталог? Звідки воно до нас прийшло? (*Каталог — «список», «опис», «перелік» книг. Це слово прийшло з Давньої Греції*)

3. Що означає слово «бібліотека»? (*Слово «бібліотека» означає сховище книг. Складається з двох грецьких слів: «бібліо» — книга і «тека» — сховище*).

4. Які ви знаєте каталоги? (*Алфавітний, систематичний*)

5. Як називається допоміжний апарат для систематичного каталогу? (*Алфавітно-предметний покажчик*)

6. Коротка характеристика змісту твору. (*Анотація*)

7. Дослівний вираз. (*Цитата*)

8. Система розміщення картотек. (*Картотека, каталог*)

9. З якої країни до нас прийшло слово «каталог»? (*З Греції*)

10. Список літератури в кінці твору. (*Бібліографія*)

11. Заклад культури, що організовує збір, зберігання творів друку та інших носіїв інформації? (*Бібліотека*)

Тема: Як підготувати записи прочитаної літератури

Мета: ознайомити учнів з поняттям «записи прочитаної літератури», дати характеристику цього поняття; розширити кругозір знань учнів; розвинути уяву, критичне мислення, пам'ять; виховувати любов до книги, рідного слова.

Обладнання: художня література, схеми, записи, словник літературознавчих термінів.

Недостатньо читати книжки. Їх треба читати уважно: з тією метою, щоб найбільш важливе позначилося й вияснилося. Відбирати найсуттєвіше — справа такої надзвичайної ваги, що неможливий справжній читач, котрий не був би водночас дослідником.

(*Я. Коменський*)

Хід заняття

I. Організаційний момент

Сьогодні заняття хочеться розпочати з однієї відомої притчі. Якось мандрівник зустрів трьох

людей, що піднімали камені на гору.

- Що ви робите? — спитав він кожного. І почув різні відповіді.
- Піднімаю на гору каміння, — сказав перший.
- Заробляю собі на хліб, — відповів другий.
- Я будую храм, — сказав третій.

І мандрівник подумав: «Щаслива людина».

- Як ви вважаєте, кого мандрівник назвав щасливим? Чому?

Суть цієї притчі розкриває суть співпраці й співтворчості кожної людини з книгою: деякі просто читають книги, інші — не отримують ніякого задоволення від науки та книжок, а «щасливчики», — це ті, хто, беручи до рук книгу, розуміє, що вона — скарбниця знань, накопичених людством, і, гортаючи її, відчуває причетність до великих людських відкриттів. Я бажаю вам стати такими «щасливчиками».

II. Основний зміст заняття

1. Бесіда.

- Прочитайте слова Я. Коменського, що стали епіграфом нашого уроку, поясніть їх.
- Чи помітили ви, що прочитане краще засвоюється, якщо читання супроводжується записами у читацькому щоденнику, тезах чи конспекті?
- Поясніть слова філософа Сенеки: «*Читання за допомогою пера стає кров'ю та плоттю*».
- Навіщо взагалі потрібні записи прочитаної літератури?
- Яку вимогу до записів можна називати головною?
- Як ви намагаєтеся подолати труднощі?

4. Робота в групах.

І група

«Складіть відгук на прочитану книгу» (В. Малік «Чорний вершник»)

Відгук — це текст, в якому дається оцінка прочитаного, висловлюється ставлення до нього (Схема 1).

ПАМ'ЯТКА

Як працювати над відгуком про прочитану книгу?

1. Вдуматися в завдання висловлювання.
2. Визначити адресата і мету спілкування.
3. Дібрати форму відгуку (лист, повідомлення, записи вражень у щоденник, стаття до періодичного видання).
4. Визначити стиль і тип мовлення.
5. Обґрунтувати свою думку про твір мистецтва. Добирати переконливі аргументи.
6. Дбати про мовленнєве оформлення відгуку. Вживати лише ті мовні засоби, які характерні для обраного стилю і жанру мовлення.
7. Дотримуватись вимог до мовлення та культури спілкування.

Група II

«Довідкове бюро»

Робота з книгою розпочинається з попереднього знайомства з нею — з її довідковим апаратом (вихідними даними та анотацією). Щоб знайти матеріал про книгу, треба звернутися до бібліографії.

Бібліографія — це систематизоване складання списку використаних джерел. Іншими словами, ті відомості, за якими навіть стороння людина зможе відшукати конкретну книгу. Список складається в алфавітному порядку записів, вміщується на останній сторінці реферату та має чіткі правила.

Вихідні дані вміщуються на титульній сторінці та на її звороті, а також на останній сторінці книги. У вихідних даних зазначається ім'я і прізвище автора (авторів), прізвища редакторів, художників, коректорів, обсяг книги, тираж. Вказується також адреса видавництва та друкарні, де виходить книга. Але цей запис не ознайомить із змістом книги, не зацікавить розвитком подій, життям героїв. Для цього існує ще один запис — анотація.

Анотація — це короткий огляд змісту книги, статті, часто з критичною оцінкою її. Вона складається з:

- опису бібліографічних ознак книги;
- короткий переказ матеріалу;
- вказівок, кому ця книга адресована.

Анотація служить для попереднього ознайомлення читача зі змістом книги. Іноді в анотації містяться елементи оцінки і короткі відомості про автора.

Практичні вправи (див. презентацію «Приклад бібліографічного опису книги»)

Скласти бібліографічний опис за зразком.

Приклад бібліографічного опису книги одного автора:

Степанишин, Б.І. Викладання української літератури в школі: Метод. Посіб. Для вчителя/ Борис Степанишин. – К.: Проза, 1995. – 256 с.

Приклад бібліографічного опису книги двох авторів:

Ситченко, Л.М. Методика викладання літератури: Термінол. слов./ Л.М. Ситченко, В.І. Шуляр, В.В. Гладишев. – К.: Ін. Юре, 2008. – 123 с.

Приклад монографічного опису на окремий том багатотомного видання:

Українська літературна енциклопедія. У 5 т. Т.2. Д-К/ Редкол.: Дзевєрін І.О. (відп. ред.) та ін.. – К., 1990. – 556с.: іл..

Приклад аналітичного опису на статтю із журналу:

Лісовський, А. Мистецтво слова й характер його сприймання/ А. Лісовський// Укр. л-ра в загальноосвіт. шк. – 2008. -№ 1. – С. 6-8.

Група III

«Експертна група»

Отримала завдання зробити записи в читацькому щоденнику про свій улюблений твір. Цю роботу виконати допоможе план.

План

ведення читацького щоденника

1. Автор книги, назва та відомості про автора книги.
2. Перелік відомих творів цього письменника.
3. Короткий переказ матеріалу.
4. Враження, які справили герої твору.
5. Визначення теми та ідеї твору.
6. Ілюстрації до книги, зроблені учнями.
7. Власне ставлення до прочитаної книги.
8. Виписати цитати, які найбільше вразили.

Група IV

Конспект — найбільш розгорнута форма запису в процесі самостійної роботи з книгою. Підготувати презентацію про види конспектів та особливості їх оформлення. Презентація «У пошуках мудрості» .

У пошуках мудрості вчимося робити конспект

Конспект — стислий виклад основних ідей, положень та висновків з наведенням фактів, доказів, з метою детального вивчення змісту тексту.

Алгоритм складання конспекту

1. Запис вихідних даних книги.
2. Перше читання книги.
3. Складання плану тексту.
4. Друге читання. Послідовний запис основних думок, фактів.

Пам'ятайте!

На полях
потрібно робити
короткі підзаголовки

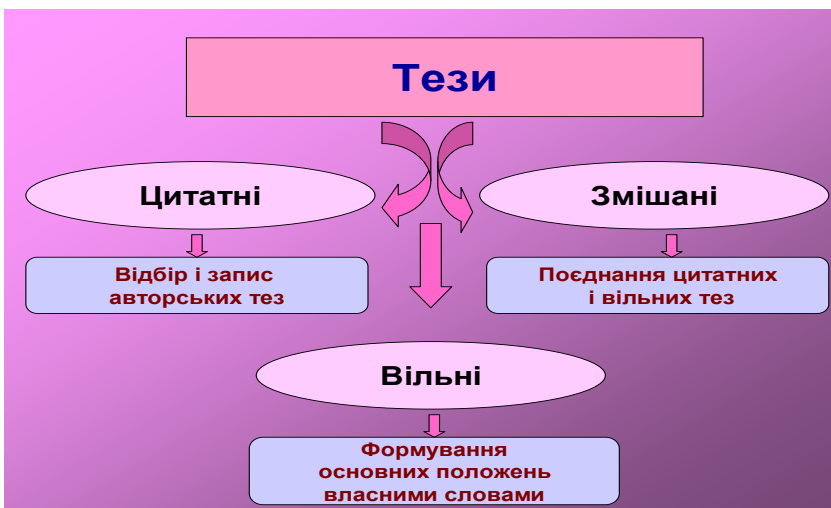
У конспекті слід
використовувати
літерні скорочення,
умовні позначення,
символи

На місці
пропущених
при цитуванні слів
ставляться крапки

Група V

У практиці роботи з книгою встановлені ще і такі способи фіксації почутого і прочитаного — план, тези, виписки.

Тези — стисло сформульовані основні положення прочитаного тексту (схема 2).

Тези бувають:

- прості (записуються лише твердження автора);
- складні (відображена аргументація тверджень).

Порядок роботи над

складанням тез:

- 1.Прочитати весь текст (або розділ), якщо твір великий.
- 2.Знайти і проаналізувати основні мікротеми.
- 3.Викласти думки у вигляді послідовних пунктів.

Вимоги до складання тез:

- 1.Чітке і стисле формування думок.
- 2.Кожне положення має містити одну думку.
- 3.Складання тез за мікротемами.
- 4.Виділення у тезі головного слова, словосполучення.
- 5.Обов'язкове посилання на джерело викладу у кінці або на початку роботи.

Творча робота

Записати відмінності від інших видів роботи з текстом, використовуючи подані інструкції.

- 1.Конспект — стислий, а тези коротко...
- 2.У конспекті відображається у скороченому вигляді..., а тези передають....
- 3.Тематичні виписки — фрагменти тексту, — які ..., а тези....
- 4.План — це послідовний..., а тези, —

Група VI

Серед видів самостійної роботи з книгою є план. Він може бути цитатним, простим і складним. План — це послідовний перелік основних питань або мікротем тексту, що оформляється у вигляді окремих пунктів чи пунктів у складному плані.

Алгоритм складання плану

1. Прочитати уважно текст (розділ книги).
2. Виділення основних питань або мікротем.
3. Перелік їх у відповідному порядку.

3. Інтерактивна вправа «Мікрофон»

1. Книга — ...
2. Читацький щоденник дає змогу ...
3. Про зміст книги я дізнався ...
4. Я побажав би ...

III. Підсумок уроку

Великий чеський педагог Ян Амос Коменський ще в середині XVII ст. виголосив промову «Про майстерне користування книгами — найпершими знаряддями культури природних здібностей». І хоча думкам цим понад триста років, вони не втратили вартості.

Отож послухайте: «Недостатньо читати книжки. Їх треба читати уважно: з тією метою, щоб найбільш важливе помічалось й виносилося. Помічалось — у самій книзі, якщо вона твоя; виносилося тобто виписувалося, і з власної книжки, і з чужої. Вибирати найсуттєвіше — справа такої надзвичайної ваги, що неможливий справжній читач, котрий не був би водночас відбирачем.

...Покладатися лише на пам'ять — все одно, що читати на вітер, тому що пам'ять наша надзвичайно нетривка, багато чого вбирає в себе, але незабаром втрачає, якщо воно не закріплене на письмі. Отож, допомагаймо їй вловлювати корисне, наскільки це можливо, найліпше, якщо все достопам'ятне виписуватиметься і занотовуватиметься у наші нотатники, звідки воно в найліпший спосіб добуватиметься на всякі випадки життя».

(З книги «Учіться висловлюватися»)

Тема: Книга і комп'ютер в інформаційному суспільстві: сучасне і минуле

Мета: поширити знання учнів про сучасні джерела інформації та історію їх виникнення; з'ясувати, яке джерело вибирають діти; довести, що всі джерела інформації мають великий вплив на розвиток суспільства; виховувати інформаційну культуру.

Випереджувальні завдання: групова діяльність.

Група «науковці» — підготувати повідомлення про історію створення книги та комп'ютера.

Група «фольклористи» — підготувати прислів'я та приказки про книгу.

Група «літературознавці» — підготувати вислови видатних людей про книгу.

Група «хакери» — підготувати повідомлення про електронну книгу із мережі Інтернет.

Група «мовознавці» — із тлумачного словника значення слова «інформація».

Хід заняття

I. Організаційний момент

II. Основний зміст заняття

1. Розповідь з елементами бесіди

Нам пощастило жити в час небувалого злету науково-технічного прогресу, жити в столітті інформації.

- Що ми розуміємо під словом «інформація»? (Повідомлення групи «мовознавців».)

Інформація — це повідомлення про стан справ, становище чого-небудь.

Ми оточені інформацією завжди: коли читаємо книжки, слухаємо радіо, дивимось телевізор, спілкуємось між собою. Запитання, відповіді, прохання, посмішки, рухи — все це є передавання інформації. Взагалі, необхідність висловлювати і передавати інформацію привела до появи мови, писемності, мистецтва; викликала до життя книгодрукування, телебачення, обчислювальну техніку.

Сьогодні ми з вами зібralися, щоб вирішити питання взаємодії людини з джерелами інформації. У це XXI століття, століття технологій і комп'ютеризації, ми на багато запитань можемо дати відповіді. Ми знаємо звідки береться молоко, як росте хліб, як називається дерево, що під твоїм вікном росте, і багато чого іншого. Але звідки ми черпаємо ці знання, з яких джерел? (*Книга, газети, радіо, телеграф, телебачення, інтернет*)

2. Інтерактивна технологія «Рольова гра»

Журналіст бере інтерв'ю у класу:

- Як ви вважаєте, які джерела інформації важливіші?
- Чому?
- Якими джерелами частіше користуєтеся ви?

Науково-технічний прогрес приніс нові засоби спілкування. Разом з ними в суспільстві з'являються нові цінності. Спочатку це була книга, пізніше — друквані періодичні видання, потім — телеграф, радіо, телебачення, і нарешті, інтернет.

Зараз ми послухаємо повідомлення групи «науковці» про історію створення книги та комп'ютера.

3. Інформаційні повідомлення груп.

1. Повідомлення групи «науковці»

1-й учень. Колись на землі не було книжок, бо люди ще не вміли їх робити. «Сторінками» найдавніших книжок було каміння, стіни печер, сокири, вояцькі щити. Згодом люди додумалися писати на глині, яку потім сушили і випалювали на вогні. Та хіба на глиняних сторінках-цеглинках багато напишеш. До того ж, ці книжки були важкі і незручні. Коли, скажімо, якийсь учений збирався в дорогу і брав із собою дві-три «книги», йому потрібен був віз.

З часом люди навчилися робити зручні й легкі книжки — з тонкої козячої або телячої шкіри. Першу таку книжку зробили в стародавньому місті Пергамі — через те папір зі шкіри називали

пергаментом. Але ці книжки були дуже дорогі. На виготовлення однієї книжки потрібні були шкури з цілої череди телят. Отож люди шукали з чого можна зробити книги, щоб вони були дешеві й простіші. І знайшли...

2-й учень. У далекій Африці, на берегах повноводної річки Ніл, простяглися нескінченні зарості болотяної рослини — папірусу. Той папірус люди використовували на будівництві. Якось один чоловік лагодив хату. Розірвав стеблину папірусу, витяг волокнисту серцевину, поклав на сонце. Через деякий час він побачив, що на стрічках добре зберігаються сліди від фарби. Отже, на папірусі можна писати!

Відтоді з'явилися книжки, краще сказати, сувої з папірусу. Писати на сухих стеблах папірусу було зручно, але через кілька років такі книги ламалися і розсипалися.

Справжній папір, що на ньому пишуть зараз, навчилися виготовляти дві тисячі років тому. Тоді й почали у багатьох країнах писати книги на папері, саме писати, бо книги тоді були рукописні, а це було довго і дуже важко, одну книгу переписували іноді кілька років.

Минуло ще багато часу, доки з'явилися друквані книжки. «Батьком» книгодрукування вважається німецький майстер Йоганн Гутенберг. Його книги були дешеві та зручні. А винайдений ним спосіб книгодрукування існує й досі. В Україні першу книгу видав книгодрукар І. Федоров у Львові.

Бібліотекар: Згадаймо, як любили і поважали книгу наші предки. Які прислів'я та приказки про книгу ви знаєте?

2. Повідомлення групи «фольклористи»

Прислів'я про книгу

- Не на користь книгу читать, коли лише вершки хапать.
- Хто багато читає, той багато знає.
- Книга вчить, як на світі жить.
- Розум без книг, що птах без крил.
- Газета для людини, що вікна для хатини.
- Марна праця без науки — частіш бери книгу в руки.
- Одна хороша книга краще тисячі скарбів.
- Книга подібна воді — дорогу проб'є собі.
- Хліб живить тіло, а книга — розум.
- В книзі шукай не літери, а думки.
- Поганий читач по книзі очима водить, а думка у нього стороною ходить.
- Золото добувають із землі, знання — з книг.
- В будинку без книги, як без вікон, темно.
- Будеш книги читати — будеш все знати.
- Книга — джерело знань.
- Книга для розуму, що теплий дощик для сходів.
- Книга в щасті прикрашає, а в нещасті утішає.
- Не всякий, хто читає, в читанні силу знає.
- Недочитана книга — не до кінця пройдений шлях.
- Подивись, що він читає, і ти дізнаєшся, хто він.
- Читай, Хома, набирайся ума.
- Знання — сонце, книга — вікно.
- Грамотний уміє читати і рядки, і між рядками.
- Книжка мовчки все розкаже.
- З книгою жить — вік не тужить.
- Читання — найкраще навчання.
- Читати не думаючи, те саме, що їсти не пережовуючи.
- Книга — сад, имеющийся в кармане (Арабське прислів'я)
- Одна мудра книга краща від найбільшого багатства. (Перське прислів'я)
- Книжка для розуму, що теплий день для посіву.

- Книги — ключ до знань.
- Золото добувають із землі, а знання — з книжок.
- З ручаїв — ріки, з книжок — знання.

3. Повідомлення групи «літературознавці»

Видатні люди про книгу

- «Артилерійський снаряд, гуркіт грому і океанський прибій не володіють силою книги, яка лежить на столі» (*Джон Рід*)
- «Без книги — в світі — ніч, без книги — темрява навколо...» (*В. Гюго*)
- «Серед книг, як і серед людей, можна потрапити в хороше і погане товариство» (*Гельвецій*)
- «Люди перестають мислити, коли перестають читати» (*Дідро*)
- «Знову ж прочитати вже читану книгу — значить знову побачити старого друга» (*Вольтер*)

Любов до книги ради книги не повинна існувати... Жалюгідні ті любителі книг, книголюби та книгоїди, які забуваючи людину, люблять книгу ради неї самої» (*М.О. Рубакін*)

- «Є книги, які читаються, є книги, які вивчаються терпеливими людьми, є книги, що зберігаються в серці нації» (*Л.М. Леонов*)
- «Читання ось краще навчання» (*О.С. Пушкін*)
- «У всякій справі краще небагато хорошого, ніж багато, але поганого. Те ж і в книгах» (*Л.М. Толстой*)

▪ «Все життя людства послідовно осідало в книзі; племена, люди, держави зникали, а книга залишалася. Вона росла разом з людством, в ній кристалізувалися всі вчення, які потрясли серця, в ній записана та величезна сповідь бурхливого життя людства... яка називається всесвітньою історією. Але в книзі не одне минуле; вона є документом, по якому ми вводимося у володіння теперішнього, у володіння всією сумою істин і зусиль, знайдених стражданнями, облитих іноді кривавим потом, вона — програма майбутнього. Отже, будемо шанувати книгу!» (*О. Герцен*)

4. Повідомлення групи «науковці»

3-й учень. Комп'ютер з'явився у відповідь на конкретні потреби людства — треба було швидко й багато обчислювати. Механічні пристрої, такі як рахівниці та арифмометри не вирішували проблему. Треба було здійснювати 1000 і 1000000 арифметичних операцій на секунду. Механіка тут безсила. Допомогла електроніка.

Особливу роль у розвитку обчислювальної техніки відіграли роботи відомого англійського вченого Чальза Беббіджа. На початку XIX століття він запропонував ідею заснування машини, яка мала працювати без втручання людини в процес обчислювання, це значить, що машина повинна була рахувати автоматично. І така машина була створена. Але Беббідж мріяв про універсальну машину, на якій можна б було рахувати довільні обчислювальні задачі. Все життя Беббідж присвятив розробці цієї машини. Але повністю розробити машини він не зміг. Рівень розвитку техніки того часу не дозволяв йому до кінця вирішити цю проблему.

4-й учень. У 1937 році болгарин А. Антасов взявся створювати електронно-обчислювальну машину. Одночасно проект великої ренатної машини запропонував співробітник Гарвардського університету в США Г. Айткен. Машина була створена в 1944 році і називалася «Марк-1». Але це була електромеханічна машина, а в 1945 році з'явився перший комп'ютер. Назвали його ENIAC. Він був створений для обчислення балістичних таблиць. Справа в тому, що для влучних вистрілів із гармат потрібно враховувати дуже багато факторів: швидкість вітру, маса, тип снаряда, вид пороху і багато іншого.

У бою часу немає, то для цього, звичайно, користувалися таблицями. Для кожного нового типу гармати потрібні свої таблиці, створювати їх потрібно було роками: цим займалися люди, які були озброєні лише об числівниками і арифмометрами. Це затримувало користування гарматами. Саме для цього і був створений у США перший комп'ютер, відкривший дорогу

комп'ютерному віку.

Комп'ютери почали активно заповнювати наше життя після Другої світової війни. До 1960 року в усьому світі використовувалися не більше 7 тисяч комп'ютерів. В 1993 році настав історичний перелом, коли вперше обсяг виробництва персональних комп'ютерів перевищив обсяг виробництва легкових автомобілів і досягнув 35,4 млн. одиниць.

Бібліотекар: Де застосовуються комп'ютери? (*Установах, банках, лікарнях, у побуті*).

Сьогодні світ переживає процес бурхливої інформатизації: стрімко зростає кількість інформації, фантастично розвивається електронно-обчислювальна техніка, що робить інформацію доступною практично кожному. Вчені говорять про «інформаційний вибух», «інформаційну революцію», «інформаційну цивілізацію».

Як змінилася книга в наш час?

5. Повідомлення групи «хакери»

Електронна книга (англ. E-book, e-text) — версія книги в електронному (цифровому) вигляді. Такі книжки можна читати за допомогою комп'ютерів, мобільних телефонів, спеціалізованих пристроїв. В англійських країнах для позначення цифрових версій книг, для зберігання яких використовуються відкриті формати, засновані на простих текстових файлах, застосовують також термін e-text. Електронними текстами називаються також навчальні електронні посібники, до складу яких окрім тексту, належать растрові зображення, приклади даних, вправи, спеціально написані коментарі і відповіді на можливі запитання. Електронні книги іноді кодується видавцем книги для обмеження кола користування, тоді як електронні тексти розповсюджуються вільно. Одним із технічних споживачів електронних книг є електронна бібліотека яка надає користувачу (в основному інтернету) екземпляр даної книги у певному форматі.

Слід пам'ятати, що тривала робота за комп'ютером негативно позначається на здоров'ї, пов'язана з постійним роздратуванням. Японські і англійські лікарі б'ють тривогу, їх пацієнти втрачають здатність запам'ятовувати нове, згадувати нове.

4. Інтерактивний метод «Прес».

- Як ви гадаєте: у майбутньому залишиться друкована книга чи її замінить комп'ютер?

III. Підсумок уроку

Анкета

1. Книга чи комп'ютер? Ви надаєте перевагу _____
2. Чи можна бути освіченою людиною, якщо не знаєш комп'ютера? _____
3. Чи можна бути сучасною людиною, якщо не читаєш книги? _____
4. Із якого джерела (книги чи комп'ютера) ви отримуєте основну інформацію і знання? _____

Список літератури

1. Закон України «Про бібліотеку та бібліотечну справу»//Бібліот. вісник.-1995,-№2,-с.1-5.
2. Березов П. Первопечатник Иван Федоров// Шкільн.б-ка,-2003,-№10,-с. 155-161.
3. Бібліографія – ключ до знань//Шкільн.б-ка,-2007,-№7,-с.54.
4. Ватиканская апостольская библиотека: Великие библиотеки мира// Шкільн. б-ка,-2009,-№4,-с.33-38.
5. Велесова книга: Неизвестное об известном//Шкільн. б-ка,-2008,-№11,-с.116-120.

6. Власна давньоруська книжність// Шкільн. б-ка.-2003.- №10.-С.181-184.
7. Давидова, Л. Система бібліотечного обслуговування читачів: курс лекцій// Шкільн. б-ка.-2003.-№9.-С.137-140.
8. Запаско, Л.П. Мистецтво книги на Україні в XVI-XVIII вв.-Львів,1971.-247 с.
9. Ісаєвич, Я.Д. Літературна спадщина Івана Федорова.- Львів, 1989. - 353 с.
10. Каталоги и картотеки централизованной библиотечной системы: Практ. пособие. - М.: Книга . - 1985.
11. Книга в ушах// Шкільн. б-ка. - 2009.- №4. - С.95-97.
- Книга от доски до доски//Шкільн. б-ка. - 2007. - №1. - С.79-81.
12. Кодекс читача шкільної бібліотеки: Збірн. пам'яток // Шкільн.б-ка. - 2009. - №5 .- С.65-71.
- 13.Колосай, Л. Пошук оптимальних технологій бібліотечно-бібліографічної освіти школярів. – Славутич, 2000. - 65 с.
- 14.Матвійчук, О.Є. Шкільна бібліотека як інформаційний соціокультурний центр: Навч. – метод. посібник. - К., 2008. - 159 с.
15. Моргенштерн, И.Т. Занимательная библиография. – М.:Книга, 1978.- 142 с.
16. Николаева, Л.А. Учись быть читателем. - М.: Просвещение, 1982 .- 192 с.
17. Пам'ять людини// Шкільн. б-ка. - 2004. - №1. - С. 125-130.
18. Смородинская, М.Д. Культура чтения: Что нужно знать каждому. - М.: Книга, 1984. - 88с.
19. Справочные издания: Специф.особенности и требования.-М.: Книга, 1982 - 182 с.
20. Степененко, Т.П. Формування інформаційної і бібліотечно-бібліографічної культури в учнів на заняттях факультативу «Основи бібліотечно-бібліографічних знань і роботи з книгою» // Управління школою. – 2006. - п. 16 - 17. – с. 64-76
- 21.Створення та використання електронних видань у бібліотеках. -К., 2002. - 308 с.
22. Теплицкая, И.Г. Смысловая структура учебного текста и проблемы его понимания. - М.: Педагогика, 1992. – 176 с.
23. Часов, В.А. Психологические принципы быстрого чтения. - Л.: Знание, 1978 .- 31 с.

Ляшенко, Л.П.

Сучасний бібліотечний урок: Розробки уроків. – Добропілля: НВК №1, 2015. - 120 с.

Адреса 85000 м.Добропілля,
Донецька обл.,
вул. Петровського,15

Телефон: (06277) 90-32-42
Бібліотекар: 066-0591772
Ел. пошта: dn_140768@ukr.net

НВК №1, 2015 рік